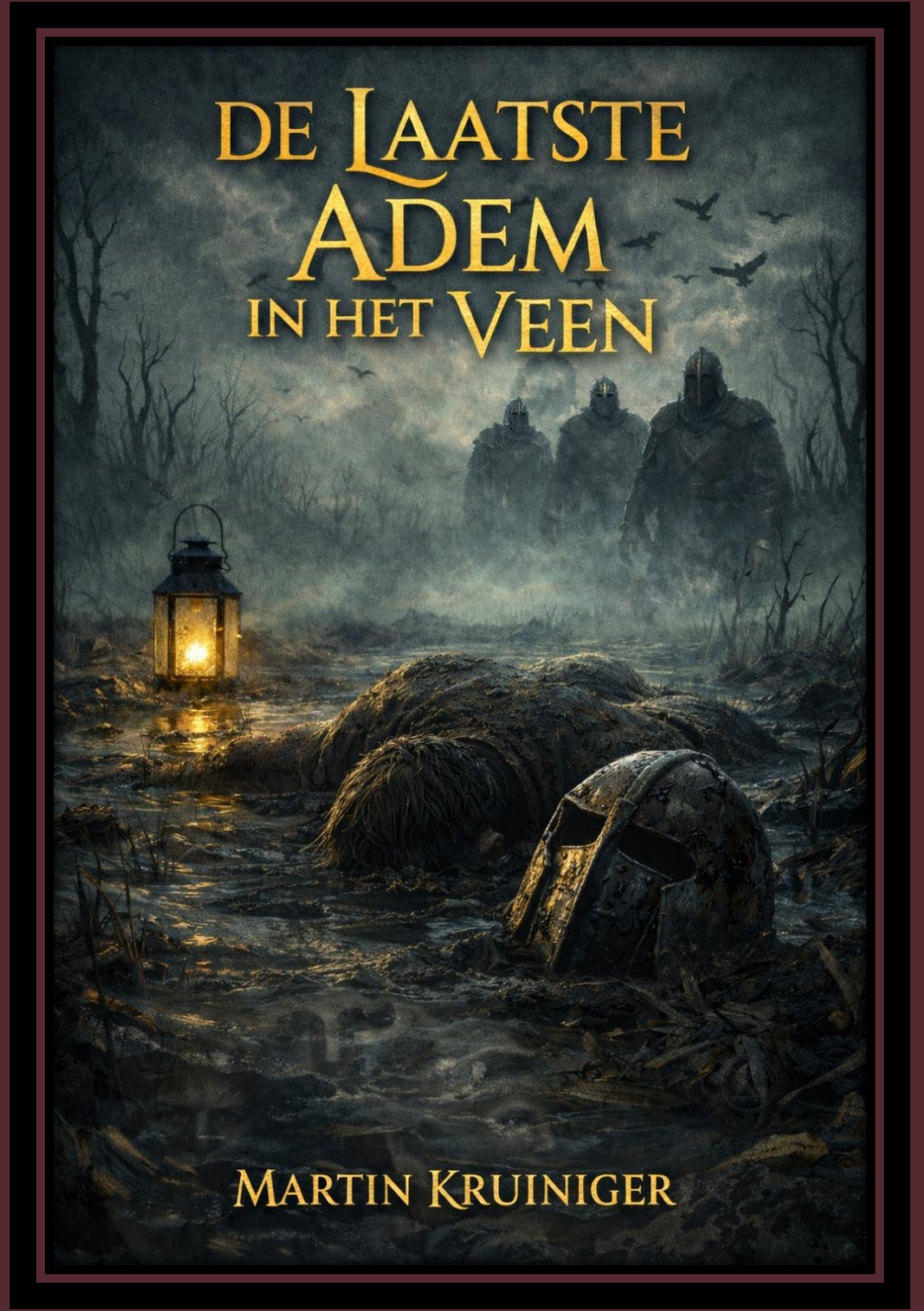




DE LAATSTE ADEM IN HET VEEN

MARTIN KRUIINIGER

Inhoud

Voorwoord.....	3
Proloog.....	4
1. het Geluid van Zuigende Grond.....	8
2. de Heer boven het Land	21
3. Fluistergrond.....	26
4. het Huis boven het Water	32
5. de Scheur in het Volk.....	40
6. Waar de Grond Fluistert	46
7. het Teken aan de Rivier	52
8. de Schemering Boven het Veld.....	57
9. de Nacht die Niet Stil Werd	63
10. het Pad Waar Geen Pad Hoort	69
11. Stemmen in het Donker.....	76
12. Bloed op de Drempel.....	81
13. het Pad van Fluistering	86
14. de Grond die Ademt	93
15. de Eerste Deur	100
16. Waar het Land Zijn Zwijgen Neemt	107
17. Wat Onder Grond Blijft.....	114
Nawoord	121

Voorwoord

Er zijn verhalen die hun oorsprong vinden in woorden, vertellingen en oude kronieken. En er zijn verhalen die nooit bedoeld waren om verteld te worden. Verhalen die onder de grond liggen, waar daglicht niet komt en waar tijd geen richting heeft. Ze bewegen niet, maar wachten. Soms eeuwenlang.

Het veen rond het gebied dat wij nu Delft noemen is een van die plaatsen waar het geheugen van de aarde dieper ligt dan dat van de mens. In de twaalfde eeuw was het geen stad. Geen veilige haven. Geen plek met straten, gevels en rumoer. Het was land dat leefde op water en schaduw. Land dat mensen verdroeg zolang zij niet te lang keken naar wat er onder lag.

Over dit land werd gefluisterd.

Over dingen die voorbij kwamen zonder voetstap achter te laten.

Over de stilte die te stil was.

Over de namen die je niet moest noemen zodra het donker werd.

En over de mensen die verdwenen zonder spoor, alsof de aarde hen had ingeademd.

Dit boek is geen mythe. Geen verzachtende legende. Geen poging om de angst mooier te maken dan zij was. Dit is een reconstructie van een tijd waarin de grens tussen mens en landschap dun was, waarin mensen dachten dat zij het land bezaten terwijl het land hen slechts gedoogde.

De Laatste Adem in het Veen vertelt over die grens.

Over wat er gebeurt wanneer iemand te dicht bij de waarheid komt.

Over wat er verloren gaat wanneer het land besluit dat stilte belangrijker is dan een mensenleven.

Het is geen verhaal dat troost biedt.

Het is geen verhaal dat licht zoekt.

Het is een verhaal over wat onder de grond blijft.

En wat soms, heel even, naar boven komt.

Proloog

Het veen bewoog die nacht alsof het ademde.

Een langzaam opbollende beweging, gevolgd door een zachte zucht die door de wortels onder de grond sidderde. De mist lag laag, als een oude hond die zich had neergevleid, maar nog steeds de ogen openhield. Er was geen maan. Geen sterren. Alleen het soort donker dat voelt alsof het je aanraakt.

Een jonge man rende.

Hij wist niet meer hoe lang. Minuten misschien. Of uren. Zijn benen waren zwaar, drijfnat van het veenwater dat als koude handen aan zijn kuiten trok. Zijn adem kwam in korte, pijnlijke stoten. Elke teug lucht sneed door zijn borst.

Hij durfde niet achterom te kijken.

De wind stond stil. De vogels zwegen. Zelfs de rivier klotste niet.

Alleen zijn eigen hartslag, als een misplaatste trommel in de leegte.

Hij struikelde over een halfvergane boomwortel, viel voorover en smakte met zijn gezicht in het veenwater. Een smaak van rot hout, ijzer en iets anders—iets zachts, zachter dan aarde hoort te zijn—vulde zijn mond. Een gewicht onder de modder verschuifde. Hij wilde niet denken aan wat dat kon zijn.

Hij duwde zichzelf omhoog. Zijn handen plakten, alsof de grond hem niet wilde laten gaan.

Een geritsel achter hem. Zacht, ritmisch, onnatuurlijk rustig.

De man verstijfde.

Dat geluid hoorde niet bij iets dat rende.
Maar bij iets dat gleed.

Langzaam draaide hij zijn hoofd.

Door de mist kwam een silhouet tevoorschijn. Breed, zwaar, gehuld in natte wol die aan de grond leek te kleven. Een kap bedekte het gezicht volledig. Alleen de adem was hoorbaar: diep, vochtig, zwaar... als de longen van iemand die te lang in de kou had gewandeld.

De jongeman hapte naar adem.
Hij wist wie dit was.
Wat dit was.

De Schaduwridder bleef staan alsof hij de tijd proefde.

Dan stapte hij verder.
Geen gespat.
Geen plons.
Alsof de grond hem droeg.

De jonge man kroop achteruit, vingers trillend, wegzakkend in de drassige modder. Zijn keel trok samen. Hij wilde roepen, maar zijn stem was verdwenen, opgeslokt door de angst die in zijn borst vastzat.

De ridder bukte langzaam, als een roofdier dat zeker wist dat de prooi geen kant op kon.

Een gehandschoende hand greep de jongen bij zijn kaak. De duim haakte zich achter zijn tanden. Een korte, brutale ruk openende zijn mond alsof hij een stuk wild was dat moest worden gecontroleerd.

De jongen schreeuwde.
Maar het geluid stierf direct in de mist.

De ridder draaide zijn hand, pakte de jongen bij de nek, en duwde hem met kille precisie naar het water. De modder borrelde alsof ze honger had.

Het gezicht van de jongen verdween onder het oppervlak.
Eerst zijn neus.
Toen zijn ogen.
Toen het laatste stukje haar.

Zijn handen klauwden in het niets.
De grond gaf niet mee.
Ze trok alleen maar dieper.

Een paar luchtballen stegen op.
Eén, twee... drie...
En toen niets meer.

De ridder bleef nog even knielen, zijn hand nog steeds op het water gedrukt, alsof hij wachtte tot het veen tevreden was.

Toen stond hij op.
Zijn silhouet gleed terug in de mist.

De wind kwam even op.
Een kort, scherp zuchtje dat klonk alsof iemand de laatste adem uitblies.

En het veen werd weer stil.



1. het Geluid van Zuigende Grond

De ochtend begon zonder kleuren.

De zon hing ergens achter een dikke, vale wolk, maar haar licht kwam niet verder dan een doffe gloed op het natte land. De lucht rook naar koude as, nat riet en iets zuurs dat uit het veen leek op te stijgen. Het soort geur dat je tong ruw maakt.

Lijsbeth trok haar wollen omslagdoek dichter om zich heen terwijl ze langs de rand van het ontgonnen veld liep. Het pad waarop ze liep was niet meer dan een strook iets stevigere aarde tussen de greppels. Aan beide kanten lag het land open: ondiepe sloten, plakken afgegraven veen, hopen turf die onder een grauwe lucht lagen te drogen.

Het was stil. Te stil.

Normaal hoorde ze hier stemmen. Mannen die mopperden, schreeuwden, plasten in de greppel, lachten om grove grappen. Het gesuis van spaden door natte grond, het klotsen van voeten. Vandaag niets.

Alleen een kraai die ergens in de verte krijste.

Ze bleef staan. De adem die uit haar mond kwam was wit, dun. Ze kneep haar ogen samen en zocht de horizon af, waar het vlakke land langzaam opliep naar een rij elzen en wilgen langs de rivier.

“Nergens een hond,” mompelde ze.

Honden waren altijd als eerste wakker. Honden hoorden alles voor mensen het hoorden. Maar zelfs die waren stil.

Ze liep verder, haar klompen zuigend in de modder. Elke stap maakte een nat geluid, alsof de grond haar tegen haar zin losliet.

Er klopte iets niet.

Dat gevoel had al de hele nacht aan haar liggen vreten. Ze had nauwelijks geslapen. Steeds was ze wakker geworden met het idee dat er iemand naast haar bed stond en naar haar keek. Geen gezicht. Alleen aanwezigheid.

Toen ze daar eindelijk van wegdoezelde, miste ze het geluid van iets anders. Een afwezigheid die harder was dan elk geluid.

Het was pas tegen het einde van de nacht geweest dat het haar raakte: Ze had de terugkeer van haar broer niet gehoord.

Brand.

Altijd brand.

Hij was visser, maar ook net als de anderen ingehuurd als veenwerker, omdat het land meer handen nodig had. Hij ging weg voor het licht en kwam terug na het donker. Met de geur van water, vis en veen in zijn kleren.

Gisteren niet.

“Hij heeft overnacht bij een ploeg,” had haar man brommend gezegd toen zij hem wakker maakte. “Of hij is dronken. Morgen komt hij wel weer breedlachend binnenvallen.”

Het was geen geruststelling geweest. Brand was niet iemand die zomaar ergens bleef slapen zonder iets te zeggen. Hij wist hoe snel een lichaam in dit land kon verdwijnen als niemand doorhad dat je weg was.

Nu ze hier liep, langs de rand van het ontginningsveld, voelde ze haar maag zich samenknijpen.

Het land leek haar aan te kijken.

Voor haar, aan het einde van het pad, stond een man met zijn rug naar haar toe. Een brede rug in een grof linnen hemd, schouders iets opgetrokken. Hij bewoog niet.

“Evert?” riep ze. Haar stem klonk schor in de koude lucht.

De man keek niet om.

Ze versnelde haar pas. De wind trok iets aan nu, duwde natte lucht tegen haar wangen.

“Evert. Waar is iedereen?”

Toen ze nog maar een paar passen van hem af was, hoorde ze zijn adem. Kort, onregelmatig, alsof hij net gerend had of net gestopt was met huilen en zijn tranen ergens had weggeduwd.

Hij draaide langzaam zijn hoofd. Zijn gezicht was bleek, zijn ogen hol.

“Ga terug naar huis, Lijsbeth.”

Ze voelde hoe de grond onder haar voeten even verdween. Niet letterlijk. Meer alsof haar lichaam zich er niet meer op durfde te verlaten.

“Wat is er gebeurd?” vroeg ze. “Is er een ongeluk geweest? Is er...”
Ze slikte.

“Is er iemand weggezakt?”

Evert draaide zijn lichaam nu echt naar haar toe. Zijn handen waren vuil, niet met gewone modder, maar met een dikker, donkerder mengsel dat aan zijn huid kleefde. Alsof hij geprobeerd had iets uit de grond te trekken dat niet omhoog wilde komen.

“Hij ligt daar,” zei hij hees. “En hij ligt niet zoals iemand die gevallen is.”

Hij wees langs het pad, verder de vlakte in, naar een plek waar het land een vreemde, donkere vlek had. Alsof er iets was opengetrokken en half weer dichtgedrukt.

Lijsbeth voelde haar hartslag in haar keel. Haar voeten wilden achteruit, haar lichaam vooruit. Het werd een onhandig soort aarzeling waardoor ze even scheef in de modder zakte.

“Wie?” vroeg ze. De vraag kwam er zachter uit dan ze wilde. Alsof ze het antwoord al wist en het niet durfde te horen.

Evert bewoog zijn blik weg van haar, naar de grijze lucht. Hij kneep zijn kaken op elkaar. De spieren in zijn wangen bewogen.

“Brand,” zei hij.

De naam hing even tussen hen in, alsof hij niet mocht vallen.

Voor Lijsbeth voelde het alsof iemand met koude vingers in haar borstkas greep en haar hart een stuk naar beneden duwde. De lucht verdween. De wereld werd kleiner, afgegrensd door de rand van haar gezichtsveld.

“Dat... dat kan niet,” fluisterde ze. “Hij was gisteravond nog...”

Ze maakte haar zin niet af. Ze wist niet eens wat ze wilde zeggen. Gisteravond was hij iets geweest dat nu voorbij was. Ademend. Lachend. Klaaglijk mopperend over koude voeten.

Ze stapte langs Evert heen.

“Lijsbeth, niet doen,” zei hij, maar er zat geen echte kracht in zijn stem. Alsof hij wist dat woorden dit niet konden stoppen.

De grond werd zachter naarmate ze verder het veld in liep. De turfblokken links en rechts waren nat, sommigen al half ingezakt, alsof de aarde ze terug trok. Voor haar, op een paar passen afstand, lag de donkere vlek.

Ze zag hem eerst niet als mens.

Het leek een hoop modder met iets lichts erin. Een stuk huid misschien, of een afgescheurde vacht. Pas toen ze dichterbij kwam, herkende ze de vorm van een hand. De vingers half gespreid, de nagels vol zwarte aarde.

“Brand?” haar stem brak op zijn naam.

Ze zakte op haar knieën. De kou van de grond trok meteen door haar rok heen. Ze voelde het tot in haar botten.

Brand lag half in het veen, alsof de aarde hem tijdens het ademen had gepakt en op het verkeerde moment had dichtgeknijpt. Zijn onderlichaam was verdwenen in de zwartbruine massa. Zijn borst en schouders lagen erbovenop, niet ontspannen, maar in een vreemde, onnatuurlijke verkramping. Alsof hij zich had willen losrukken op het moment dat zijn lichaam hem verried.

Zijn hoofd was iets opzij gedraaid. Zijn ogen stonden open. Zo wijd dat het leek alsof zijn gezicht ze niet meer kon bevatten. De kleur was bijna weggetrokken uit zijn irissen. Wat overbleef was dof grijs. Veengrijs.

Er liep een donkere streep over zijn hals, van achter zijn oor tot aan zijn sleutelbeen. Geen nette snede. Eerder een rafelige, diepe schram die iets diepers had geraakt dan alleen huid.

De lucht om hem heen rook niet alleen naar veen. Er zat een andere geur bij. Zwaar, metaalachtig, zoetig. Bloed dat in koude grond was getrokken.

Lijsbeth's maag draaide om.

Ze wilde hem aanraken. Hem recht leggen. Zijn ogen sluiten. Maar toen ze haar hand uitstak en haar vingers bijna zijn huid raakten, voelde ze iets onder haar palm.

De grond bewoog.

Heel zacht.
Alsof er onder zijn lichaam iets leefde.
Of nog leefde.

Ze verstijfde. Haar hand bleef in de lucht hangen. Er kroop een koude rilling langs haar rug naar haar nek. Haar ogen werden vochtig, maar niet van tranen. Van puur lichamelijke paniek.

“Voel je dat?” vroeg ze, zonder te weten of Evert dichtbij genoeg stond om haar te horen.

“Ik heb niets gevoeld,” zei hij achter haar. Te snel.

Ze wist dat hij loog. Niemand kon naast dit lichaam hebben geknield en niet merken dat de aarde onder hem iets deed wat aarde niet hoorde te doen.

“Wie heeft hem gevonden?” vroeg ze. Haar stem was laag, scherp.

“Een van de jongens uit de nachtwacht,” antwoordde Evert. “Hij riep me. Ik... ik heb hem los proberen te trekken.”

Hij slikte. Zijn adem stakte even, alsof er een beeld in zijn hoofd terugkwam dat hij er niet in wilde laten.

“Het veen hield hem vast. Alsof het hem niet wilde afgeven.”

Lijsbeth kneep haar ogen dicht. In het donker achter haar oogleden zag ze haar broer lachend in het licht van hun haardvuur. Zijn handen vol vis, zijn haar nat van de regen. Zijn grapjes over mannen die bang waren voor mist.

Bang voor mist.
Wat een stomme grap.

Ze deed haar ogen weer open. De mist hing hier nog steeds, dun maar aanwezig. Het sneed haar zicht af op een paar tientallen passen. Alles daarbuiten bestond niet.

“Waar is de nachtwacht nu?” vroeg ze.

“De jongeman is naar het dorp om de rest te halen,” zei Evert. “We moeten hem eruit hebben voor het licht echt weg is. Je weet wat het land doet met wie te lang blijft liggen.”

Ze wist het. Iedereen wist het. Lichamen die na dagen werden teruggevonden, waren anders. De veengrond at niet snel, maar wel grondig. Hij maakte mensen zachter, donkerder, minder mens.

Het idee dat Brand hier nog langer zou liggen, terwijl de aarde langzaam bezit van hem nam, maakte iets dierlijks in haar wakker.

Ze rolde haar mouwen op. Haar handen trilden.

“Help me,” zei ze.

Evert kwam naast haar staan. Zijn laarzen zakten diep weg. Hij vloekte zacht.

“Dit is geen werk voor jou, vrouw.”

Ze keek hem aan. De blik die ze hem gaf was niet smekend, niet verdrietig. Hard. Ijskoud. Alsof er in haar iets brak en het scherpe randje nu aan de oppervlakte lag.

“Hij is mijn broer,” zei ze. “Ik laat hem niet aan dit land.”

Evert keek de andere kant op, naar de rij bomen in de verte. Dan knikte hij. Hij knielde aan de andere kant van Brand, wijdbreus om niet verder weg te zakken.

“Op drie,” mompelde hij. “Een arm onder zijn schouder. Niet in zijn oksel, de huid is...” Hij brak zijn zin af.

Lijsbeth schoof haar arm onder Brand’s schouder. Zijn lijf voelde al vreemd zwaar. Natter dan het zou moeten zijn. Alsof zijn botten in iets anders dreven dan bloed.

“Een,” zei Evert.

De grond zuchtte. Een geluid als een natte long.

“Twee.”

De wind trok even aan, alsof hij wilde dat ze ophielden.

“Drie.”

Ze trokken tegelijk.

In eerste instantie gaf er niets mee. Het was alsof ze aan een boomstam trokken die diep geworteld zat. Toen, met een smerig zuigend geluid, als dikke soep die uit een kom werd getrokken, kwam zijn lijf een stukje omhoog.

Lijsbeth voelde hoe haar vingers bijna uit zijn vlees gleden. De huid was glibberig. Niet alleen van water.

“Door,” gromde ze. “Door.”

Ze trokken verder. Een deel van Brand’s onderlichaam kwam uit het veen omhoog. Zijn broek was doordrenkt met modder en iets wat ooit zijn eigen inhoud was geweest. Een scherpe, rotte geur steeg op. Lijsbeth’s ogen prikten.

Ze moesten hem loslaten. Hij viel terug, maar nu iets hoger, alsof het veen niet meer genoeg kracht had om hem volledig vast te houden.

Zijn hoofd klapte opzij, zijn mond viel iets open. Er kwam een laatste luchtbelletje uit zijn neus.

Lijsbeth wist dat dat niets betekende. Lucht, geen leven. Maar het voelde als een laatste zucht.

Ze wilde gillen.

Ze deed het niet.

In plaats daarvan kwam er een geluid uit haar keel dat meer leek op een laag, gebroken gegrom.

“Laat de mannen het laatste stuk doen,” zei een stem achter hen.

Hij klonk niet hard, niet bazig. Rustig. Te rustig voor de situatie.

Lijsbeth keek om.

Daar stond hij. Simon.

Hij droeg een eenvoudige, maar warme tuniek, de stof schoner dan die van de veenwerkers, maar met modderspetters langs de zoom. Zijn haar zat in een slordige staart in zijn nek. Het soort slordigheid dat niet slordig leek, maar bijna opzettelijk nonchalant. Zijn gezicht was scherp gesneden; donkere ogen die alles leken te zien en niets vergaten.

Er stond een jonge vrouw iets achter hem, de handen tegen haar mond gedrukt. Haar ogen hingen aan Simon, alsof alleen zijn aanwezigheid haar ervan weerhield om ter plekke in elkaar te zakken.

“Je komt laat,” beet Lijsbeth hem toe. De woorden waren scherper dan ze bedoeld had, maar ze liet ze staan.

Simon knikte. Hij leek zich niet aangevallen te voelen.

“Ik kwam zo snel als ik kon,” zei hij. “Ik hoorde het in het dorp. De helft van de mannen was nog niet eens aangekleed.”

Hij keek naar Brand's lichaam. Zijn blik gleed niet weg. Hij kneep zijn lippen op elkaar, de spieren in zijn kaak een fractie aangespannen.

“Het land is hem niet goedgezind geweest,” zei hij zacht.

“Het land?” Lijsbeth lachte kort, een hol, hard geluid. “Het land ademt niet zelf. Iemand heeft hem zo achtergelaten.”

Simon keek haar nu recht aan. Er zat iets in zijn blik dat ze niet goed kon plaatsen. Medelijden misschien. Of respect. Of de erkenning van een waarheid die hij zelf al had gedacht.

“Je hebt gelijk,” zei hij. “Die wond in zijn hals maakt hij niet zelf. En je zakt niet zo diep weg door alleen maar pech.”

Evert zuchtte zwaar. “We hadden dit moeten zien aankomen,” mompelde hij. “Eerst die andere verdwijningen. Nu hij. Hoeveel mensen moet het veen nog eten voordat iemand erkent dat er mannen in het donker zijn die helpen duwen.”

De jonge vrouw achter Simon maakte een geluidje, half snik, half ingeademde schrik.

Simon draaide zich een beetje naar haar toe. Zijn hand vond haar arm, kneep er kort in, geruststellend. Het was een klein, haast intiem gebaar, maar hij deed het met zo'n vanzelfsprekende zachtheid dat het niet onbetamelijk voelde. Meer alsof hij de enige was die doorhad dat zij op het punt stond te breken.

“We halen hem eruit,” zei hij. “Fatsoenlijk. Voor het einde van de ochtend. Dan brengen we hem naar binnen. Hij krijgt vuur, woorden en ogen die hem nog zien als mens.”

Hij keek weer naar Lijsbeth.

“En daarna gaan we uitzoeken wie hem de laatste adem heeft ontnomen. Of het nu mannen zijn of iets anders.”

Het was die laatste toevoeging die iets in haar keel vastzette.

“Tets anders?” herhaalde ze.

Simon haalde diep adem. De lucht vulde zijn borst, maar zijn schouders bleven gespannen.

“Je bent hier net zo lang als ik,” zei hij. “Je weet wat men fluistert. Over nachten waarin de mist te laag hangt. Over gestalten die op plekken lopen waar zelfs de honden niet willen zijn. Er zijn verhalen over ridders die dit land ‘bewaken’.”

Hij spuugde het laatste woord bijna uit.

“Schaduwriders,” zei de jonge vrouw achter hem zacht.

Het woord hing even boven het veen. Het leek het licht nog een tintje grijzer te maken.

Lijsbeth voelde een oude, kinderlijke angst in haar maag opkruipen. Verhalen die ze had gehoord toen ze nog klein was, fluisterend bij het haardvuur, als de wind langs de kieren van het huis gierde. Mannen zonder gezicht, die door het veen gleden en je adem kwamen stelen als je te ver van de huizen afdwaalde.

Ze had die verhalen altijd weggezet als fabels. Bedoeld om kinderen binnen te houden. Nu, met de koude huid van haar dode broer nog aan haar vingers, klonken ze minder ver weg.

“Verhalen doden geen mensen,” zei ze hard. “Mannen wel.”

Simon knikte langzaam.

“Misschien,” zei hij. “Maar soms verstoppem mannen zich graag achter verhalen. Dan wordt het lastiger om te zien wie het mes vasthoudt.”

Een groep mannen naderde over het pad. Hun stemmen klonken dof, gedempt door de mist. Ze droegen touwen, dekens, een houten draagbaar die duidelijk te klein was voor wat ze gingen vervoeren.

Lijsbeth keek nog één keer naar het gezicht van haar broer. Naar de open ogen waarin niets meer woonde. Ze legde haar hand heel voorzichtig op zijn koude wang.

“Je gaat mee naar huis,” fluisterde ze. “Hoe dan ook.”

Ze voelde weer heel zacht de trilling in de grond. Een nauwelijks hoorbare zucht die van onderaf leek te komen.

Ze haalde haar hand weg en stond op. Haar knieën protesteerden, haar rug deed pijn. Het maakte niets uit. Pijn betekende dat ze er nog was. Dat ze nog iets kon doen.

Toen ze een paar passen achteruit deed om plaats te maken voor de mannen, gleed haar blik langs Simon. Hij was al bezig met praten, met aanwijzingen geven, met geruststellende woorden. Hij raakte niemand te veel aan, maar precies genoeg.

De jonge vrouw hing aan zijn lippen alsof zijn stem het enige was dat haar nog in deze wereld hield.

Voor een moment voelde Lijsbeth een steek. Geen jaloezie. Iets anders. Het besef dat sommige mensen geboren leken om midden in de storm te staan en anderen alleen maar probeerden niet omver geduwd te worden.

De mannen pakten Brand's lichaam op. Het veen gaf hem met tegenzin vrij, elk stuk dat loskwam ging gepaard met een smerig, slurpend geluid. Iemand kokhalsde. Iemand anders begon zacht een gebed te mompelen.

Toen ze het lichaam wegtilden en omdraaiden, zag Lijsbeth pas de achterkant van zijn nek. De wond daar was dieper. Rafelig. Alsof

iemand hem van achteren had vastgegrepen en geprobeerd had zijn keel in één wilde beweging open te halen, maar halverwege door vlees en pezen was gestruikeld.

Het bloed was in dikke, donkerbruine strengen in de grond getrokken.

Ze kon het bijna horen, hoe hij die laatste adem had genomen.

Ze draaide zich om en liep weg, zonder afscheid, zonder om te kijken. Als ze dat zou doen, wist ze niet of ze nog in beweging zou komen.

Toen ze een eindje verder was, buiten gehoorsafstand van de mannen, bleef ze staan.

Ze sloot haar ogen, haalde diep adem en liet hem langzaam ontsnappen. Een lange, trage zucht die de koude lucht in gleed.

Heel even, in de verte, hoorde ze het antwoord.

Een zachte zucht terug uit het veen.

Alsof het land haar adem proefde.
En honger kreeg.

2. de Heer boven het Land

Het dorp dat later onderdeel zou worden van wat nu **Delft** is lag die middag onder een deken van mist. De lucht hing laag, zwaar en grijs. Alsof er iets in de hemel hing dat niet wilde stijgen en dat met zijn gewicht op de houten huizen drukte. De planken kraakten zacht, zelfs zonder wind.

Lijsbeth liep achter de mannen die haar broer droegen. Het lichaam lag op een draagbaar die duidelijk niet voor dode mannen bedoeld was. De wollen deken die eroverheen lag begon aan de randen donker te worden. Haar handen voelden koud, zelfs door de stof van haar mouwen heen.

De doorgang naar het dorpsplein was nog maar net zichtbaar in de mist toen het geluid kwam. Hoefslagen. Zware, kalme hoefslagen die geen haast hadden. Het ritme was zo zelfverzekerd dat iedereen er stil van werd. De mannen vertraagden. Lijsbeth bleef vanzelf stilstaan.

Het paard verscheen als eerste uit de wolk. Een grote, grijze hengst met een hals als een boog. Het dier keek niet opzij, alsof het wist dat alles hier lager stond dan hij. De man op zijn rug trok achteloos aan de teugels.

De Heer van Rijsbrugge.

Zijn mantel hing in zware plooiën langs zijn lichaam. De stof was rijk, maar zonder versiering. Alles aan hem ademde controle. De littekenstreep langs zijn kaak viel nauwelijks op in het diffuus licht, maar Lijsbeth zag hem meteen. Ze voelde hoe haar hart zich ongemakkelijk aanspande.

Een van de mannen zette de draagbaar neer. De Heer liet zijn paard stilhouden en keek neer op het lichaam. Zijn blik bewoog langzaam, zonder emotie. Twee vrouwen die aan de rand stonden maakten een stap achteruit, alsof de lucht om hem heen kouder was dan die van de rest van het plein.

Rijsbrugge keek naar Evert.
“Wie is de dode.”

Geen vraagteken. Geen verwondering. Alsof hij vroeg naar een voorwerp.

“Brand, heer,” zei Evert. Zijn stem klonk kleiner dan normaal.
“Veenwerker. Gisteren nog gezien. Vanmorgen gevonden.”

Rijsbrugge liet zijn ogen over het lichaam gaan. Zijn mond trok nauwelijks zichtbaar.

“Hoe diep.”

“Tot aan de heupen, heer.”

“En de wond.”

Lijsbeth voelde haar lippen strak trekken. Evert knikte moeizaam.

“Iemand heeft hem aangevallen.”

Rijsbrugge liet zijn blik een moment rusten op de deken. Daarna keek hij het plein rond alsof hij controleerde hoeveel angst hij kon zien.

“Er is onrust onder de mensen,” zei hij. “Sommige arbeiders gaan drinken. Sommige verdwa-len in verhalen. En dan gebeuren er dingen.”

Lijsbeth wilde iets zeggen. Haar woorden zaten al in haar borst, maar ze bleef nog stil. De Heer keek langs haar heen, alsof ze niet bestond.

Simon stapte naar voren. Hij deed het zonder aarzeling en zonder twijfel. Zijn stem was rustig.

“Met respect, heer. Een val in het veen maakt geen snee zoals deze.”

Rijsbrugge draaide zijn hoofd naar hem toe. Zijn ogen waren bijna zwart.

“Wie ben jij.”

“Simon. Zoon van de chirurgijn. Ik help op het veld.”

“En jij denkt dat jouw ogen scherper zijn dan die van mijn mannen.”

Simon bleef hem aankijken.

“Ik denk dat er geen val was. Iemand heeft hem vastgehouden. Of iemand heeft hem opgewacht.”

Een paar omstanders hielden hun adem in. De Heer gaf geen pijnlijk gezicht. Hij gaf niets. Alleen een lichte spanning in zijn kaak verraadde dat de woorden hem bereikten.

“Bijgeloof,” zei hij. “Geruchten voeden angst. Angst voedt onrust. Onrust voedt dwaling. Het veen heeft een man gepakt. Meer niet.”

Lijsbeth stapte nu naar voren. Haar stem trilde niet.

“Mijn broer is niet verdwaald en niet gevallen.”

De Heer keek naar haar alsof ze een ongewenst geluid was.

“Vrouwen laten zich soms door gevoel misleiden.”

Lijsbeth voelde haar handen tintelen. Het voelde alsof elke druppel bloed in haar lichaam brandde.

“Mijn broer is vermoord. Zijn keel is losgescheurd. Zijn lichaam zat vast in de grond alsof iemand hem heeft vastgezet.”

Het plein werd opnieuw stil. Rijsbrugge liet zijn blik langzaam over de mensen gaan.

“Ik zal mannen sturen,” zei hij. “Zij zullen het gebied onderzoeken. Tot die tijd spreekt niemand hierover. Angst verspreidt zich sneller dan ziekte.”

Hij gaf zijn paard een korte druk met zijn hak. Het dier draaide weg. De Heer reed zonder te wachten over de houten brug richting zijn landgoed. De mist slokte hem op alsof hij nooit had bestaan.

Het plein bleef achter in een gespannen leegte.

Iemand fluisterde dat de Heer iets verstopte.
Iemand anders zei dat hij zelf iets had gezien.
Nog iemand zei dat dit niet het laatste lichaam zou zijn.

Simon keek de groep aan. Hij hield zijn armen losjes langs zijn lichaam, maar zijn ogen stonden scherp.

“Praat niet,” zei hij. “Niet totdat we weten wat waar is.”

De jonge vrouw achter hem knikte, haar vingers klemde zich om de rand van haar mantel. Er zat angst in haar ogen, maar ook opluchting. Simon's aanwezigheid was een anker waar mensen naar grepen zonder het bewust te merken.

Lijsbeth keek hem aan. Niet omdat ze wilde dat hij haar redde, maar omdat ze wilde begrijpen wat hij in zijn blik verborg. Hij keek niet naar haar met medelijden, maar met erkenning. Alsof hij wist hoe het voelde om iemand te verliezen aan de duisternis.

De mannen pakten het lichaam weer op. Het veen zat nog aan Brand's kleding, klonterig, bijna levend. Lijsbeth stapte opzij. Haar keel was droog. Haar benen voelden zwaar.

Ze wist dat er vragen waren die nog moesten komen.
Ze wist dat dit niet de laatste dode zou zijn.
En ze wist dat er in de mist iets bewoog dat niet door de Heer benoemd wilde worden.

Voor het eerst sinds die ochtend voelde ze iets dat op woede leek.

Niet tegen het veen.

Niet tegen het land.

Tegen de man die zei dat alles menselijk was terwijl zijn eigen ogen het tegendeel vertelden.

Ze keek naar de richting waar Rijsbrugge was verdwenen.

En ze voelde, zonder bewijs en zonder woorden, dat hij meer wist dan hij ooit zou toegeven.

3. Fluistergrond

Het licht in het dorp bleef die dag vreemd.

De zon was niet verdwenen, maar leek te twijfelen of zij zich door de wolken heen wilde duwen. Het gaf de nederzetting een vale gloed, alsof alles bedekt was met een dun laagje stof. Mensen liepen zachter dan normaal. Stemmen bleven laag, soms fluisterend, soms niet meer dan een blik die langer bleef hangen dan goed voor iemand was.

Lijsbeth had het lichaam van haar broer thuis. Ze had hem gewassen met heet water en met doeken die nog naar hars roken. Het was werk dat normaal door vrouwen uit de buurt werd gedaan, maar nu durfde niemand te komen. Ieder excuus had ze gehoord: een kind met koorts, knieën die niet wilden, werk op het veld dat niet kon wachten. Ze wist dat het leugens waren. Angst was eerlijker dan woorden.

Toen de deur openging en de kou van buiten naar binnen gleed, dacht ze eerst dat het weer een buurvrouw was die een brood wilde brengen zonder echt binnen te komen. Maar het was maar één persoon.

Evert stond in de deuropening. Zijn gezicht was rood van de wind, maar zijn ogen stonden moe.

“Ze praten,” zei hij meteen, zonder haar te groeten.

“Dat doen mensen altijd,” antwoordde Lijsbeth. Ze voelde haar schouders zich spannen. “Waarover deze keer.”

“Over de dood van Brand. Over wat de Heer zei. Over wat hij niet zei. Over wat hij wist. Over wat hij verborgen houdt. Het is alsof het dorp er een extra tong bij heeft gekregen.”

Lijsbeth draaide zich naar haar tafel. Haar handen rustten op het hout. Het voelde vreemd om iets stevigs aan te raken na een dag waarin de grond zelf geen houvast bood.

“Laat ze praten,” zei ze. “Ze praten toch wel.”

Evert stapte naar binnen. Hij keek naar het lichaam achter in de kamer. De kaarsen stonden scheef. De lucht was zwaar van was, water en dood.

“Dit gaat niet over praten,” zei hij langzaam. “Dit gaat over angst. Ze zijn bang dat iemand uit het dorp iets heeft gedaan. Of dat iemand uit het dorp iets heeft gezien en zwijgt.”

“Of dat iemand uit het dorp iets verbergt,” zei Lijsbeth.

Evert slikte. Hij keek omlaag.

“Er zijn mannen die zeggen dat ze gisteravond iets hebben gehoord in het veen. Geluiden die niet van een dier kwamen. Geluiden die te zwaar waren om van een mens te zijn.”

Lijsbeth sloot haar ogen een moment.

“Geluiden zeggen niets. Het land zucht altijd.”

“Dit was geen zucht,” zei Evert. “Ze zeggen dat het klonk alsof iemand door het veen gleed. Iets zwaars. Iets dat niet wegzakte.”

Hij zei het met een zachte stem, maar de woorden bleven hangen in de kamer alsof ze aan de stenen muur kleefden.

“Waar waren die mannen,” vroeg ze. “Welke plek.”

“Bij de oude greppel,” zei Evert. “De plek waar de grond zwart blijft, ook wanneer de regen het zou moeten wegspoelen.”

Lijsbeth keek hem strak aan.

“Dat is de plek waar kinderen niet mogen spelen.”

Evert knikte.

“En toch gaat men daar kijken,” zei hij. Zijn stem werd fluisterend. “Mensen zoeken antwoorden. Zelfs als ze weten dat antwoorden pijn doen.”

Ze liep langs hem naar buiten. De kou sloeg als een natte doek tegen haar wangen. De lucht rook naar water en mest. Ze hoorde een vrouw in de verte zacht zingen, maar de melodie was vals en nerveus.

Het dorp lag er somber bij. De huizen stonden krom, alsof ze naar elkaar toe hingen voor steun. De paden tussen de woningen waren doordrenkt met modder. Mensen liepen met kleine passen, alsof ze bang waren dat de grond hen zou tegenhouden. En overal hing datzelfde gevoel. Een soort trilling in de lucht die je nog net niet kon voelen op je huid.

Ze liep naar het midden van het plein. Daar stond een groep mannen die met elkaar praatten. Ze stonden dicht bij elkaar, alsof ze iets probeerden af te schermen van de rest van de wereld. Zodra zij dichterbij kwam, stopten ze met praten. Een paar keken haar aan, een paar keken weg.

Eén man stak zijn arm uit en hield haar tegen.

“Lijsbeth,” zei hij. “Je hoeft dit niet te horen.”

Ze keek hem aan zonder een spoor van dankbaarheid.

“Ik hoor alles al,” zei ze.

Hij wilde iets zeggen, maar toen hij haar blik zag, stapte hij opzij. De kring ging open. In het midden stond Simon.

Hij had geen wapen. Geen gereedschap. Alleen zijn lichaam dat vanzelf ruimte innam alsof hij een paal was die de grond zelf overeind hield. Zijn ogen waren donker. Zijn haar was nog nat, alsof hij net iets had gewassen of net ergens uit was gestapt waar de lucht anders was dan hier.

Lijsbeth vroeg zich af of Simon had geslapen. Zijn gezicht had die rustige vermoeidheid die geen slaapttekort was, maar een gevolg van denken. Te veel denken. Te lang denken.

Toen hij haar zag, knikte hij. Het was geen groet. Het was iets dat meer op erkenning leek.

“Ze hebben de greppel onderzocht,” zei hij. “De plek waar Evert over sprak.”

Lijsbeth voelde hoe haar adem zich hoger in haar borst vastzette.
“En.”

“Ze vonden voetstappen,” zei Simon. “Maar geen gewone. Te breed. Te diep. En ze eindigen op een plek waar niets verder gaat.”

“Geen spoor,” fluisterde een oudere man achter hem. Zijn stem trilde. “Alsof iets omhoog kwam en daarna weer in de grond zakte. Het is geen spoor dat een mens maakt.”

Een jonge vrouw sloeg haar handen voor haar mond. De lucht werd dikker. De stilte werd zwaarder.

“Het kan een dier zijn,” zei iemand. “Een groot hert. Een zwijn.”

“Zwijnen zakken weg,” zei Simon. “Herten ook. En dieren keren om. Ze gaan niet omhoog en verdwijnen niet.”

“Misschien een kar,” zei iemand anders.

Simon schudde zijn hoofd.

“Geen karrenspoor. Geen wiel. Alleen iets dat heeft gestaan. Iets zwaars.”

De groep verstarde.

Lijsbeth keek naar Simon. Hij stond er stil, maar alles aan hem leek te luisteren.

Hij keek niet alleen naar de mensen, maar ook naar de lucht. De grond. Het geritsel in de verte.

Hij was iemand die patronen zag voordat anderen begrepen dat er patronen bestonden.

“Wat denk jij,” vroeg ze.

Simon hield even zijn adem in.

“Dat iemand niet wil dat wij de waarheid vinden. Iemand die het land gebruikt als wapen. Of als masker.”

Hij keek in de richting van de velden.

“En dat wij nog niet eens de helft hebben gezien.”

Een paar mannen maakten het teken van het kruis.

Een kind dat achter een deur had staan luisteren liet een stille snik ontsnappen.

Lijsbeth had geen snik in zich. Haar verdriet was stil en diep, als het veen.

Maar er kwam iets anders bij.

Een trage, koude woede die haar ruggengraat recht zette.

“Wie er ook achter zit,” zei ze, “hij vergist zich als hij denkt dat wij bang blijven.”

Simon keek haar een moment aan en er gleed een kleine rimpeling door zijn blik.

Respect.

Onuitgesproken.

Eerlijk.

Hij stapte naar voren.

“Vanavond komt de Heer terug,” zei hij. “Hij zal vragen om stilte. Hij zal eisen dat niemand het veld betreedt. Hij zal zeggen dat hij de waarheid gaat zoeken.”

“En jij gelooft hem niet,” zei Lijsbeth.

Simon keek haar aan.

“Geloof is iets voor kerken,” zei hij. “Ik werk liever met wat ik zie.”

De groep werd stiller.

De mist leek dichterbij te komen.

Een oude man zakte langzaam op een bankje. Hij wreef over zijn ogen.
“Dit land eet niet alleen mensen,” zei hij zacht. “Het eet ook alles wat wij weten. En als wij niet opletten, eet het ons allemaal.”

Een paar vrouwen knikten.

Kinderen werden naar binnen geroepen.

Honden begonnen te blaffen.

Een raaf vloog op van een dak en verdween in de wolk alsof hij opgeslokt werd.

Het hele dorp leek te ademen in een ritme dat langzamer was dan normaal.

Alsof de grond zelf dat ritme bepaalde.

Lijsbeth voelde het in haar voeten.

Een trilling.

Heel zacht.

Alsof iemand die dieper lag dan aarde aan het woelen was.

Ze sloot haar hand stevig om haar mantel.

Er zou meer komen.

Veel meer.

En niemand was klaar om het te dragen.

4. het Huis boven het Water

Het huis van de Heer van Rijsbrugge stond net hoog genoeg om boven het veen uit te kijken. Dat was geen toeval. Geen enkel stuk steen werd zomaar ergens neergezet in dit land. Elke keuze had een reden. Hoogte betekende uitzicht. Uitzicht betekende controle.

De muren waren van hout en baksteen, een zeldzame combinatie hier. De stenen waren met moeite aangevoerd via de rivier. De planken kwamen uit bossen verder landinwaarts. Het dak was bedekt met houten shingles in plaats van riet. Op natte dagen rook het naar hars en naar oud vuur.

Binnen was het warm. Te warm voor de meeste mensen hier, die gewend waren dat kou een deel van het lichaam werd in plaats van een vijand. Het haardvuur brandde fel. De geur van verbrand hout mengde zich met die van stoofvlees en wijn.

Rijsbrugge zat aan een zware tafel. De tafel was grof, maar stevig, met diepe krassen waar messen en bekers hun sporen hadden achtergelaten. Op het hout lagen een paar perkamentrollen. Ze waren vastgezet met stenen zodat ze niet oprolden. Zijn vingers gleden langs de beschreven lijnen. Land, aanspraken, namen van pachters, opbrengsten van turf en vis.

Naast hem stond een zilveren beker met donkere wijn. Hij had er nog niet van gedronken. De vloeistof bewoog nauwelijks.

Aan de andere kant van de tafel stond een man in een eenvoudige, maar schone pij. Zijn haar was dun en naar achteren gekamd. Zijn handen waren lang en smal. Hij hield ze voor zijn buik gevouwen, alsof hij zijn eigen onrust in bedwang probeerde te houden.

“Priester Gerard,” zei Rijsbrugge zonder op te kijken. “Je zet je voeten erg zacht neer voor iemand die God aan zijn kant zegt te hebben.”

De priester glimlachte kort, maar zijn ogen lachten niet mee.

“De Heer hoort alles,” zei hij. “Ik hoef hem niet wakker te maken door te stampen.”

“De Heer hoort niet alles,” antwoordde Rijsbrugge. “Als dat zo was, had hij al lang ingegrepen. De mannen sterven nog steeds, het veen zakt nog steeds, en mijn inkomsten druipen trager dan het water in de sloot.”

Gerard zweeg even. De woorden waren scherp, maar hij leek eraan gewend.

“Je hebt een man verloren,” zei hij uiteindelijk. “En niet op een natuurlijke manier, als ik de berichten mag geloven.”

“Er zijn weinig natuurlijke manieren om in een drassige hel te leven,” zei Rijsbrugge. Hij schoof een rol perkament opzij en keek op. “Wat heb je gehoord.”

“Dat hij vastzat in de grond,” zei Gerard. “Dat zijn keel open was. Dat de mensen fluisteren. Over ridders. Over het veen dat mannen opeist op bevel van iets dat niet gezien wil worden.”

Rijsbrugge nam zijn beker op, draaide hem een keer in zijn hand en zette hem weer neer zonder te drinken.

“Geruchten zijn als ratten,” zei hij. “Als je er een ziet, zijn er tien die zich verstoppen. Dit dorp kan zich geen ratten veroorloven. Ik ook niet.”

“Geruchten kunnen ook waar zijn,” zei Gerard zacht.

De Heer keek hem lang aan.

“Ik betaal jou niet om me aan onzekerheid te herinneren.”

Gerard hield zijn blik even vast, maar liet zijn ogen toen zakken naar de tafel.

“Wat wil je dat ik doe,” vroeg hij.

“Vertel mij wat er leeft in de hoofden beneden,” zei Rijsbrugge. “Vertel mij wie het hardst schreeuwt en wie het meest zwijgt. Angst is bruikbaar, zolang ik weet waar hij zit.”

De priester schoof een stap dichterbij. De warmte van het vuur deed zijn gezicht glimmen.

“De vrouwen zijn bang,” zei hij. “Voor hun mannen, voor het land, voor de nacht. De mannen zijn boos. Sommigen omdat zij iemand hebben verloren. Sommigen omdat zij denken dat jij meer weet dan je zegt.”

Rijsbrugge glimlachte kort. Het was geen vrolijke glimlach.

“Dat laatste klopt,” zei hij. “Ik weet inderdaad meer dan ik zeg. Maar dat is geen misdaad. Dat is noodzaak.”

Gerard keek op.
“Hoeveel meer.”

Rijsbrugge leunde achterover. De stoel kraakte zacht. Hij liet zijn blik langs het haardvuur glijden, langs de plafondbalken, langs de smalle ramen waar de mist tegenaan drukte.

“Je kent de oude verhalen,” zei hij. “Over de mannen die ooit zwoeren dat zij dit land zouden bewaken. Niet voor God. Niet voor het volk. Voor zichzelf. Voor hun naam. Voor hun doel.”

“De Schaduwridders,” zei Gerard. Zijn stem was nauwelijks hoorbaar. “Ik heb ze altijd als fabel gezien. Bedacht om kinderen bang te maken en arbeiders in het gareel te houden.”

Rijsbrugge keek hem aan. Er zat nu wel iets in zijn ogen. Iets dat aan het licht raakte en meteen weer probeerde weg te kruipen.

“Niet alles wat gemaakt is om mensen strak te houden is onwaar,” zei hij. “Soms bouw je een verhaal rond een kern die te hard is om direct aan te raken.”

De priester slikte.

“Wil je zeggen dat ze bestaan.”

Rijsbrugge glimlachte opnieuw, maar deze keer zonder enige warmte.

“Als ik jou vertel dat mannen in de nacht door het veen lopen met kappen over hun hoofd, geloof je dat dan minder dan wanneer ik je zeg dat het spoken zijn,” vroeg hij. “Wat is enger. Een schim die niet bestaat of een man die je naam kent.”

Gerard keek naar zijn handen. Zijn knokkels waren wit geworden van de spanning.

“Dus het zijn mensen,” zei hij.

“Het zijn altijd mensen,” zei Rijsbrugge. “Gewoon vlees, botten en adem. Dat maakt hen gevaarlijker dan geesten. Een geest kun je negeren. Een man niet.”

Hij stond op en liep naar het raam. Het glas was dun. Aan de buitenkant zaten druppels mistwater. Het uitzicht was beperkt, maar hij zag nog net de grijze vlek van het dorp en daarachter de donkere streep van het veen.

“Er is ooit een eed afgelegd,” vervolgde hij. “Lang voor ik hier kwam. Mannen die vonden dat het land beschermd moest worden tegen wat zij zagen als slappe of hebzuchtige heersers. Zij noemden zichzelf ridders, maar zij droegen geen kleuren en geen schild. Alleen duisternis.”

“En nu,” vroeg Gerard. “Zijn ze er nog.”

Rijsbrugge draaide zich niet om.

“Er zijn sporen,” zei hij. “Een teken in de modder. Een gebed dat niet in de kerk gesproken wordt. Een lichaam dat half in de grond ligt op een plek waar de grond harder had moeten zijn.”

De priester haalde een hand door zijn haar.

“Als zij bestaan, waarom grijp je dan niet in. Jij bent de heer hier. Dit land valt onder jouw verantwoordelijkheid.”

Nu draaide Rijsbrugge zich wel om. Zijn gezicht was harder dan de stenen in de muur.

“En als ik zeg dat sommige dingen niet weggehaald kunnen worden door eenvoudig een zwaard te trekken,” vroeg hij. “Denk je dat ik niets heb geprobeerd. Denk je dat ik geniet van mannen die dood uit mijn land gehaald worden. Elke dode kost mij arbeid. Elke dode kost mij vertrouwen. Elke dode kost mij macht.”

Gerard zetten een stap achteruit.

“Ik zeg niet dat je niets doet,” zei hij. “Ik vraag wat je wilt dat ik doe.”

“Bid,” zei Rijsbrugge. “Voor stilte. Voor gehoorzaamheid. En als bidden niet helpt, zorg er dan voor dat de tongen die het hardst bewegen moe worden.”

Gerard keek hem aan.

“Je vraagt mij om iemand tot zwijgen te brengen,” zei hij.

“Ik vraag je om rust,” antwoordde Rijsbrugge. “Hoe je dat regelt is jouw vak. Jij kent de zielen van deze mensen beter dan ik. Ik ken hun land. Jij kent hun angsten. Samen kunnen we iets behouden dat anders wegzinkt.”

Hij liep terug naar de tafel en boog zich over een andere rol perkament. Zijn hand gleed langs een getekende lijn die het veen voorstelde. Kleine kruisjes markeerden plekken waar iets gebeurd was. Een verzakking. Een ongeluk. Een verdwijning.

“Je weet wat er gebeurt als er nog meer lichamen komen,” zei hij zonder op te kijken. “De graaf krijgt lucht van de onrust. Hij stuurt inspecteurs. Hij stuurt misschien soldaten. Zij nemen mijn beslissingen over. En dan is dit niet langer mijn land.”

Gerard knikte langzaam.

“En als het niet stopt.”

“Dan zal iemand verantwoordelijk zijn,” zei Rijsbrugge. “Als ik verstandig ben, zorg ik dat het een ander is.”

Er viel een stilte die langer duurde dan nodig was.

“De vrouw van Brand,” zei Gerard uiteindelijk. “Zij spreekt hard. Niet hysterisch, niet wild, maar scherp. Zij zal niet makkelijk buigen.”

“Dat weet ik,” zei Rijsbrugge. “Ik heb haar gezien. Er is een rechte lijn in haar rug die ik niet kan gebruiken en niet kan breken.”

“Je kunt proberen haar stil te maken,” zei Gerard. “Of je kunt haar in de gaten houden en zien wie zich om haar heen verzamelt.”

“Wie zich om haar heen verzamelt, maakt zich zichtbaar,” zei Rijsbrugge. “Dat kan nuttig zijn.”

Hij keek op.

“Hou haar in het oog,” zei hij. “Luister wie met haar praat. Luister wie haar geloof geeft. En luister vooral wie haar boosheid deelt.”

Gerard knikte. Hij draaide zich om om te gaan, maar draaide zich nog een keer half terug.

“En Simon,” vroeg hij aarzelend. “Wat doen we met hem.”

De Heer was even stil. Zijn vingers tikten zacht op het hout.

“Hij praat te scherp voor iemand van zijn leeftijd,” zei hij. “Mensen luisteren naar hem. Vrouwen vertrouwen hem. Mannen respecteren hem. Hij loopt te dicht bij de rand van alles wat ik in balans probeer te houden.”

“Dus,” vroeg Gerard.

“Voor nu niets,” zei Rijsbrugge. “Zolang hij vragen stelt, laat hij anderen praten. Pas als hij antwoorden vindt, wordt hij gevaarlijk.”

De priester keek naar hem, alsof hij een verborgen laag in die zin probeerde te vinden.

“En als hij antwoorden vindt.”

Rijsbrugge pakte dan eindelijk zijn beker op en nam een slok. De wijn was zwaar en donker. Hij voelde de warmte langs zijn keel glijden.

“Dan is hij niet meer alleen van zichzelf,” zei hij. “En dan moeten wij besluiten wie hem het eerst bereikt.”

Hij zette de beker neer. De zilveren rand tikte zacht tegen het hout.

“Laat de kerk zich bezighouden met zijn ziel,” vervolgde hij. “Ik zal mij bezighouden met zijn plaats in dit land.”

Gerard knikte. Hij maakte een kruis, meer uit gewoonte dan uit overtuiging, en liep naar de deur. Toen hij de klink naar beneden duwde, voelde hij even de kou van buiten langs zijn hand trekken, als een herinnering dat er daar iets leefde dat niet in deze warme kamer paste.

Toen hij buiten stapte, sloeg de mist hem bijna omver. Hij trok zijn pijpichter om zich heen en keek even om naar het huis. De rook steeg recht omhoog uit de schoorsteen, maar loste al snel op in het grijze niets.

Hij voelde zich kleiner dan hij had willen toegeven.

Kleiner dan de Heer.

Kleiner dan het veen.

Kleiner dan de verhalen waar hij tot nu toe afstand van had gehouden.

Terwijl hij het pad afliep, hoorde hij in de verte het geluid van een hond die blafte. Het klonk kort en scherp. Daarna weer stilte.

Hij dacht aan de naam die iedereen fluisterde en niemand hardop wilde zeggen.

Schaduwridders.

Hij sprak het niet uit.

Soms leek een woord al genoeg om iets wakker te maken.

5. de Scheur in het Volk

De mist bleef hangen alsof hij vastzat aan de daken. De lucht rook naar rottend blad en nat hout. Het leek alsof de tijd trager liep in het dorp. Alles bewoog langzamer. Mensen praatten minder. De grond zelf leek zwaarder dan anders.

Lijsbeth liep door het dorp met een mand aan haar arm. Ze deed wat ze altijd deed, maar alles voelde anders. Het geluid van haar klompen op de natte planken klonk te hard, alsof zelfs het dorp niet wilde dat iemand zich liet horen. Haar buik voelde strak. Ze had nauwelijks gegeten. Haar maag leek van steen.

Ze passeerde de waterput. Twee vrouwen stonden er fluisterend bij. Hun stemmen waren laag en gehaast. Toen Lijsbeth dichterbij kwam, keken ze weg. Ze wisten dat zij hen hoorde, maar ze deden alsof ze haar niet zagen. Dat was nog erger dan praten.

Ze liep door zonder iets te zeggen. Haar adem maakte wolkjes lucht in de kou. De mist voelde bijna warm op haar gezicht, alsof hij op haar huid wilde blijven liggen.

Bij het huis van de smid stond een groep mannen. Vier in totaal, met donkere jassen en zware schoenen. Ze hadden hun armen over elkaar. Ze stonden niet te praten. Ze stonden te kijken. Niet naar haar, maar naar het pad dat het dorp uit leidde richting de velden.

Alsof ze iets verwachtten.
Of iemand.

Simon stond iets verderop. Niet tussen hen in, maar ook niet ver ervan af. Hij leunde tegen een houten schutting. Zijn armen waren losjes. Zijn houding leek ontspannen, maar dat was hij niet. Zijn ogen bewogen constant. Hij keek niet naar de mannen, niet naar Lijsbeth, maar naar elk detail dat hij in zich op kon nemen. Hij merkte haar pas op toen ze hem bijna passeerde.

“Je hebt niet geslapen,” zei hij.

Ze stopte zonder dat ze het zelf wilde.

“Ik had werk. En gedachten.”

Simon knikte. Hij keek naar de grond tussen haar voeten.

“Ik wilde iets vragen,” zei hij. “Niet als onderzoek. Als mens.”

Ze voelde iets in haar keel vastschieten. Een mengsel van verdriet en een andere pijn die zij nog niet kende.

“Vraag,” zei ze.

“Was Brand ergens bang voor,” vroeg Simon. “De dagen voor zijn dood. Iets in zijn gedrag. Iets in zijn woorden.”

Lijsbeth slikte.

Hij had zich inderdaad anders gedragen. Niet veel, maar genoeg voor iemand die hem kende. Hij had minder gelachen. Hij had twee keer midden in de nacht naar buiten gekeken. Hij had zijn handen bij het vuur gehouden alsof hij het koud had tot in zijn botten.

“Hij keek vaker naar buiten,” zei ze. “Naar het veld. Alsof hij iets verwachtte.”

“Wist je waarvan,” vroeg Simon.

“Hij zei niets,” antwoordde ze. “Ik vroeg het. Hij zei dat het wind was. Maar zijn ogen zeiden iets anders.”

Simon keek op. Zijn ogen waren donker, maar niet koud. Eerder somber.

“Dan was hij niet de eerste.”

Een man van de groep bij de smid riep iets. Zijn stem was zwaar en onrustig.

“Het komt van binnen,” zei hij. “Niet van buiten. Iemand in ons

midden heeft zijn hand in het veen gestoken. Iemand heeft de ridders wakker gemaakt.”

Er kwam gemompel. De vier mannen klonterden dicht bij elkaar. Een vrouw die voorbij wilde lopen maakte een boog om hen heen. De lucht werd opeens zwaarder.

Lijsbeth keek Simon aan.
“Wat bedoelt hij,” vroeg ze zacht.

“Niemand weet iets zeker,” zei Simon. “Dat is het gevaar. In leegte gaan mensen vullen met angst.”

“Maar hij zegt dat iemand in het dorp iets heeft gedaan.”

Simon trok zijn wenkbrauwen samen.
“Geruchten krijgen sneller wortel dan waarheden. Soms zoekt men graag een zondebok. Vooral wanneer het land zelf niet te straffen is.”

De man die eerder had geroepen draaide zich om. Hij had een rode baard en ogen die te fel stonden. Hij keek naar Simon en stapte in zijn richting.

“Jij weet veel,” zei hij. “Te veel misschien.”

Simon bleef staan waar hij stond. Hij bewoog geen spier.
“Ik kijk alleen,” zei hij rustig. “Ik oordeel niet.”

“Je kijkt te diep voor iemand die geen rang heeft,” zei de man.
“Misschien ben jij degene die de ridders heeft wakker gemaakt.”

Lijsbeth stapte ineens voor Simon, haar schouders strak, haar kin hoog.
“Zeg dat nog eens,” zei ze.

De man keek naar haar. Zijn blik was agressief, maar ook voorzichtig.
“Ik zeg wat iedereen denkt. Er gebeuren dingen in het veen en jij staat dicht bij de mensen die in de nacht rondlopen.”

“Wie bedoel je,” vroeg Simon.

De man slingerde iets in de modder met de punt van zijn schoen.
“Jij,” zei hij. “En iedereen die jouw woorden herhaalt.”

Lijsbeth voelde haar wangen warm worden.
“Hij probeert te helpen,” zei ze.

“Helpen,” snauwde de man. “Helpen om meer onrust te creëren.
Helpen om vragen te stellen die niemand nodig heeft. Helpen om het
hoofd van de Heer te laten twifelen.”

Simon keek hem aan zonder een spoor van angst.
“Ik stel vragen omdat iemand moet beginnen met kijken.”

De rode baardman zette een stap dichterbij.
“Jij zoekt problemen en maakt ze groter.”
Hij keek naar Lijsbeth.
“En jij zoekt beschuldigingen. Misschien ben jij zelf degene die dingen
ziet die er niet zijn.”

De rest van de groep kwam dichterbij.
Een paar kinderen keken vanachter een deur.
Zachte spanning hing tussen de mannen, als een touw dat elk moment
kon knappen.

Simon legde zijn hand kort op Lijsbeths arm, alsof hij haar wilde
zeggen dat zij niet moest reageren. Zijn hand was warm. Haar hart
sloeg vreemd.

“Het is genoeg,” zei Simon kalm. “Niemand zoekt vijanden.”

“Misschien niet,” zei de baardman. “Maar iemand in het dorp speelt
met iets dat niet aangeraakt mag worden. En als het geen vreemdeling
is, dan is het iemand die wij kennen.”

Lijsbeth keek naar de ogen van de man. Ze zag daar iets wat haar meer angst aanjoeg dan het veen.

Hij wilde een naam.

Niet voor de waarheid, maar voor zijn eigen rust.

De mannen draaiden zich om en liepen weg. Het geluid van hun voeten was zwaar. De lucht leek lichter wanneer ze uit het zicht verdwenen.

Alleen Simon en Lijsbeth bleven achter.

“Dit breekt ons,” fluisterde ze.

Simon keek naar de grond.

“Angst doet dat altijd,” zei hij.

Hij keek op.

“Vanavond zal de Heer spreken. Hij zal rust beloven. Maar het wordt geen rust.”

“Wat wordt het dan,” vroeg ze.

“Beweging,” zei Simon. “En beweging is gevaar wanneer niemand weet waar hij heen moet.”

Ze stonden een moment zwijgend naast elkaar.

De wind bewoog voorzichtig door het dorp, maar bracht geen geur van verandering. Alleen dezelfde vochtige doodsheid die al dagen in de lucht hing.

Toen draaide Simon zich naar de weg die naar het veld leidde.

“Er is iets wat ik wil zien,” zei hij. “Niet alleen bij de greppel. Ook bij de oude karrensporen.”

Hij keek haar aan.

“Ga naar huis. Je bent moe. Ik ben straks terug.”

Ze voelde een vreemde spanning tussen hen.
Geen romantiek.
Meer een gedeeld besef dat zij allebei gevaar zagen dat anderen niet wilden erkennen.

Ze knikte.
“Kom terug voordat het donker wordt,” zei ze. “Het land voelt anders dan voorheen.”

Hij glimlachte kort.
“Het land reageert op mensen, Lijsbeth. Niet andersom.”

Ze wist dat hij gelijk had.
Maar ze wist ook dat sommige mensen geen spoor nalieten, zelfs niet in modder.

Ze keek hem na terwijl hij richting de velden liep. De mist slikte hem langzaam in.
Alsof hij niet de grond opging, maar de mond van iets dat wachtte.

De lucht werd weer stil.
Het dorp ademde zwaar.
En het veen leek dichterbij gekomen.

6. Waar de Grond Fluistert

De avond kwam sneller dan normaal. De mist maakte dat de zon zich nauwelijks had laten zien en nu leek het alsof de dag zonder waarschuwing ophield. Het dorp nam de kleur aan van een oude wond. Grauw. Mat. Zwaar om te zien.

Evert stond bij de rand van het veld. Zijn handen lagen op de heupen. Hij keek niet naar het dorp, maar naar het veen. Het was alsof hij wachtte op een geluid dat hij niet wilde horen maar waarvan hij wist dat het zou komen.

De lucht rook naar nat gras en iets scherpers dat dieper uit de aarde kwam. De greppel lag er donker bij. Het water daarin was bijna zwart. Aan de overkant stond een rij bomen met kromme takken. Ze leken in elkaar te grijpen als vingers die een geheim vastklemden.

Simon kwam langzaam dichterbij. Zijn voetstappen waren nauwelijks hoorbaar in de zachte grond. Hij had de hele middag gezocht rond de karrensporen en had niets gevonden dat op een dier of een kar wees. Niets dat geruststelde. Niets dat duidelijkheid gaf.

Hij bleef naast Evert staan.

“Het land is stil,” zei hij.

“Te stil,” antwoordde Evert.

Ze zwegen. De lucht hing zwaar op hun schouders. Zelfs de vogels waren weg. Alleen de rivier hoorde je heel zacht, alsof hij probeerde fluisterend te blijven om iets niet te verstoren.

Toen kwam het geluid.

Het was geen klap. Geen schreeuw. Geen roep.
Het was een verschuiving.

Iets zachts dat onder de aarde door gleed. Een beweging die te langzaam was voor een dier en te groot voor een mens.

Beiden verstijfden.

Het geluid stopte even abrupt als het begonnen was. Daarna was het weer stil. Een stilte die dik voelde. Een stilte die met opzet gemaakt leek.

“Het komt niet van de greppel,” zei Simon zacht. “Het komt dieper.”

Evert haalde ongemakkelijk adem.

“Het komt van de oude strook. Die plek waar je vroeger geen koe op kon laten grazen omdat de grond te zacht was.”

Simon knikte.

“Ik wil kijken.”

“Alleen,” vroeg Evert.

“We moeten weten wat het is,” zei Simon. “Onwetendheid maakt angst groter.”

Evert keek naar de horizon.

“Angst gaat je vandaag niet tegenhouden. Maar wat als het iets is dat je niet kunt zien.”

Simon knielde en legde zijn hand op de natte grond. De aarde voelde kouder dan de lucht. De modder rook naar riet en iets dat leek op oud bloed.

“Alles dat beweegt laat sporen na,” zei hij. “Behalve wanneer het zichzelf verstopt.”

Evert keek hem aan.

“Praat niet alsof je het kent.”

Simon stond op.

“Ik ken de grond. Ik ken de mensen. Er is hier iets dat zich tussen beide beweegt.”

Ze liepen samen richting de strook, maar niet ver. De schemering maakte het zicht zwakker en het land werd gevaarlijk. De grond bewoog soms zonder waarschuwing. Je kon stappen op iets dat stevig leek en toch wegzakken tot je middel. Of dieper.

Toen ze op de rand van de strook kwamen, zagen zij het.

Een paar meter verderop lag iets in de grond. Niet volledig zichtbaar. Een stuk stof. Nat. Donker. De kleuren verdund door water en aarde. Het stak net boven het oppervlak uit, alsof het iets probeerde dat het niet had gered.

Simon knielde.

“Het is kleding.”

Evert bleef staan. Hij wilde dichterbij komen, maar iets in zijn lichaam hield hem tegen.

Simon trok voorzichtig aan de stof. Het kwam los met een zuigend geluid. De modder klauwde eraan alsof het een deel ervan wilde houden.

Onder het stuk stof zat een leren veter. Een riem. En iets dat glansde in het zwakke licht.

Een gesp.

Evert's adem stokte.

“Dat is van de nachtwacht.”

Simon knikte.

“Van Johan.”

“Hij liep gisteren met ons,” zei Evert zacht. “Hij liep voorop. Hij was sterk. Hij kende het land.”

Simon keek naar de modderige strook.

“Hij ging gisteren terug om nog eens te kijken.”

Evert wreef over zijn gezicht.

“Hij had moeten terugkomen.”

Ze trokken voorzichtig verder. De grond werd zachter. Bij elke beweging trok hij aan hun voeten. Het was alsof de aarde probeerde te beslissen wie zij zou laten gaan en wie niet.

Simon zag nu de rest.

Een schouder. Half bedekt met aarde.

Een arm.

Een hand die iets had vastgegrepen voordat hij zonk. De vingers waren stijf, alsof ze nog steeds probeerden iets uit te drukken.

Toen kwam het ergste.

De lucht die uit de aarde omhoog kwam rook naar iets dat niet bij het land hoorde. Een geur die geen deel kon zijn van het veen. Een geur die alleen rondom een lichaam ontstond.

Simon keek ernaar. Zijn gezicht werd strak.

“Dit is niet gevallen,” zei hij. “Niemand zakt zo weg zonder strijd.”

Evert staarde naar de strook grond.

“Hij is naar beneden getrokken.”

Het bleef lang stil.

De lucht werd kouder.

De mist kroop dichterbij.

Alsof hij wilde horen wat ze zouden zeggen.

Simon strekte zijn hand uit en pakte voorzichtig de leren riem vast. Het stuk kleding kwam iets omhoog, maar niet genoeg. Het lichaam zat te diep. Het zat vast alsof de aarde handen had.

“We moeten de anderen halen,” zei Simon.

Evert knikte.

“Het dorp moet dit weten.”

“Niet alles,” zei Simon. “Niet op deze manier.”

Evert keek hem aan.

“Waarom niet.”

“Omdat angst sneller zakt dan iemand in het veen,” zei Simon. “En als de Heer dit hoort voordat wij weten wat hier echt ligt, dan gebruikt hij dit op een manier die ons breekt.”

Ze lieten het lichaam met rust, niet omdat zij het wilde laten liggen, maar omdat de aarde duidelijk maakte dat het nu niets meer gaf.

Toen ze terugliepen naar het dorp, bleef de lucht stil.

Geen vogel.

Geen wind.

Geen geluid van water.

Alleen de grond die af en toe zacht zuchtte.

Toen zij bij de huizen kwamen, stonden er al mensen buiten. En iemand kwam op hen afrennen. Haar gezicht was wit.

“Er is nog iemand niet terug,” zei ze. “Uit het zuidelijke veld. Hij zou hout halen maar is niet teruggekomen.”

Evert vloekte zacht.

Lijsbeth stapte naar voren.
“Wie.”

“Een jonge knecht,” zei de vrouw. “Hij heet Arend. Zijn moeder zegt dat hij altijd voor de schemering terug is. Hij is niet bang voor de nacht, maar hij is niet roekeloos. Ze maakt zich zorgen.”

Simon keek naar de velden. Het licht was bijna weg.
“Arend komt niet terug voordat wij gaan zoeken,” zei hij.

“Je gaat toch niet weer,” vroeg iemand.

Simon keek over het plein. Hij stond recht. Hij sprak zacht, maar iedereen hoorde hem.

“Als wij niet zoeken,” zei hij, “dan zoekt het land voor ons. En het land houdt niet op wanneer het vindt.”

De wind trok langs de huizen. De mist gleed tussen de mannen en vrouwen door alsof hij al wist waar hij heen moest.

Lijsbeth keek Simon aan.
En ze wist dat dit pas het begin was.

7. het Teken aan de Rivier

De ochtend begon met een stilte die dikker was dan de mist. Het dorp bewoog langzaam. Mensen liepen alsof ze niet zeker wisten of de grond onder hun voeten wel stevig was. De lucht rook naar nat hout en iets bitters dat uit het veen leek op te stijgen. Zelfs de honden bleven dicht bij de huizen.

Aan de rand van het dorp lag de rivier. Het water kroop traag voort, donker en zwaar, alsof het iets wilde meenemen maar nog niet wist wat. Langs de oever stond een oude wilg. De stam was breed en hol vanbinnen. De wortels hingen half in het water en half in de aarde. Het was een boom die ouder was dan bijna alles hier. Kinderen hadden er vroeger gespeeld. Nu durfde niemand te dichtbij te komen.

Priester Gerard stond bij de boom. Zijn pij trok vocht op van de grond. Zijn handen trilden. Hij keek niet naar het water, maar naar de stam. Zijn adem kwam in korte stoten. Alsof hij iets zag dat niet door menselijke ogen gezien moest worden.

Simon kwam achter hem staan.

“Je stond hier al toen ik wakker werd,” zei hij zacht.

Gerard draaide zich langzaam om. Zijn gezicht was grijs. De rimpels bij zijn ogen stonden dieper dan anders.

“Ik heb iets gehoord,” zei hij. “Het klonk alsof er iemand in de boom ademde. Niet zwaar. Maar langzaam. Alsof het een rustige ademhaling was.”

Simon keek naar de stam. De schors was donker van de natigheid. Op sommige plekken zaten groeven die leken op vingers. Niet door kinderen gemaakt. Te diep. Te lang.

“De boom ademt niet,” zei Simon. “Maar iets kan zich erin verschuilen.”

Gerard wreef met zijn hand langs zijn gezicht.

“Ik weet wat men zegt. Ik weet wat het volk fluistert. Ik ben geen kind meer. Maar toen ik hier stond, voelde ik mijn nek koud worden. Alsof iets achter mij stond.”

Simon liep naar de stam en knielde. De grond rook naar oud water en rotting. Hij legde zijn hand op de schors. Het hout voelde niet koud. Het voelde warm. Te warm voor een natte ochtend.

Hij trok zijn hand snel terug.

“Er is iemand geweest,” zei hij. “Of iets. Niet lang geleden.”

Gerard zette een stap achteruit.

“Wat heeft diegene hier te zoeken.”

Simon keek om zich heen. Het was alsof de lucht geen geluid wilde dragen.

“Een boodschap,” zei hij. “De vraag is voor wie.”

Iets in de stam viel op. Een touw. Dun, maar stevig. Vastgemaakt aan een spijker die diep in het hout was geslagen. Het touw leidde naar een bundel die tegen de stam was gedrukt. Een bundel stof. Nat. Roodbruin van kleur.

Simon trok eraan. Het liet los met een zuigend geluid, alsof de boom het had vastgehouden.

Het was kleding.

En niet zomaar kleding.

Evert kwam de oever op rennen, zijn adem hard, zijn gezicht wit.

“Simon. Is het waar. Hebben jullie iets gevonden.”

Simon hield het stuk stof omhoog. Het droop van het water.

“Van wie,” vroeg hij.

Evert keek naar het patroon op de rand. Het eenvoudige stiksel. De donkere verf die in lijnen was aangebracht.

“Arend,” zei hij. “De jonge knecht.”

Gerard maakte een beweging alsof hij moest overgeven, maar hij hield zich staande.

“Waarom hier,” fluisterde hij. “Waarom laten ze dit liggen.”

Simon keek naar de stam.

“Het is geen verlies. Het is een waarschuwing.”

Hij liep nog dichterbij de boom. De binnenkant van de stam was zwart. Niet door vuur. Door vocht dat te lang binnen had gestaan. Maar hoog in de holte zat iets dat niet thuishoorde.

Een teken.

Een figuur gekerfd in het hout.

Een vorm van een ridderhelm. Zonder gezicht. Zonder ogen.

Alleen contouren.

Recht. Hard. Dreigend.

Gerard maakte het kruisteken.

“Ik heb dit ooit gezien,” fluisterde hij. “In een oud boek dat beschreef hoe de velden bewaakt werden door mannen die zichzelf geen mensen meer noemden.”

Simon stond langzaam op. Hij keek naar de gespannen lijnen van de helm.

“Dit is geen verhaal,” zei hij. “Iemand heeft dit met opzet achtergelaten. Iemand wil dat wij het zien.”

Evert keek angstig over zijn schouder.

“Waarom wij. Waarom nu.”

Simon keek naar het dorp. De rook uit de schoorstenen ging recht omhoog. Geen wind. Geen geluid. Het land leek te luisteren.

“Misschien omdat er iets in beweging is,” zei hij. “Of omdat iemand bang is dat wij te dichtbij komen.”

Gerard keek hem aan. Zijn ogen stonden donker en wantrouwend. “Je denkt dat wij gevolgd worden.”

“Niet denken,” zei Simon. “Weten.”

Ze stonden een moment stil. De rivier klotste zacht tegen de wortels van de wilg. Kleine kringetjes water trokken weg en kwamen weer terug. Alsof het water probeerde te fluisteren wat het had gezien.

“Het teken moet weg,” zei Evert. “We kunnen dit niet laten staan.”

“Het moet blijven,” zei Simon. “Wat verborgen wordt, groeit. Wat zichtbaar is, kan begrepen worden.”

Gerard schudde langzaam zijn hoofd. “Niet alles dat zichtbaar is, kan verklaard worden.”

Simon keek naar de priester. “Alles dat door een mens is gemaakt, kan door een mens worden doorgrond. Ook dit.”

“En als het niet door mensen is gemaakt,” vroeg Gerard.

Simon antwoordde niet.
Hij keek naar het teken in de stam en voelde dat het hout een vreemde warmte bleef uitstralen.
Niet van het vuur.
Niet van het weer.

Iets anders.

Evert zette zijn hand op Simons schouder.

“Er is iets anders,” zei hij. “Arends moeder zegt dat er vannacht iemand langs haar huis is gelopen. Iemand die geen voetstappen achterliet in de modder.”

Simon verstijfde.

“Wie heeft dat gezien,” vroeg hij.

“Zijzelf,” zei Evert. “Ze hoorde iets. Ze keek naar buiten. Ze zag een gestalte die bleef staan. De mist was open op die plek. Alsof hij eromheen gleed.”

Gerard keek naar het dorp.

“En niemand deed iets.”

“Je rent niet achter iets aan dat geen sporen heeft,” zei Evert.

Simon keek naar de boom, het teken, de drijvende stukken stof.

“Ze zijn niet alleen,” zei hij zacht. “Wat het ook is dat hier rondwaart, het wil niet langer onzichtbaar blijven.”

De wind trok zacht door de bladeren. Een koude bries, ijl en scherp. De rivier trok zich terug van de oever alsof iets onder water zich verhief.

Gerard fluisterde een gebed.

Evert maakte een stap achteruit.

En Simon keek naar het teken in de boom alsof het hem iets probeerde te vertellen.

Niet wat.

Maar wanneer.

8. de Schemering Boven het Veld

De schemering viel als een sluier over het dorp. De lucht had een kleur die nergens bij hoorde, een mengeling van rood en grijs die leek op vlees dat te lang buiten had gelegen. Niemand benoemde het. Alleen de honden jankten zacht en bleven dicht tegen de muren.

Lijsbeth stond buiten haar deur. Haar vingers knepen in de rand van haar mantel. Ze kon de onrust in het dorp voelen. Het hing als een prikkelende mist om haar heen. Achter het huis hoorde ze iemand fluisteren, maar toen zij keek, zag ze niets.

Het was de avond waarop de Heer van Rijsbrugge zou spreken. Het hele dorp werd naar het plein geroepen. Niet met bevelen. Met stilte. Een stilte die verplicht voelde. Een stilte die niet genegeerd kon worden.

Ze liep naar het plein en zag dat er al veel mensen stonden. Niemand praatte hard. Niemand durfde te bewegen. Het vuur dat midden op het plein brandde, rookte dun en flakkerde nauwelijks. Het leek alsof zelfs de vlammen bang waren om aandacht te trekken.

Toen kwam hij.

Rijsbrugge reed niet deze keer. Hij liep. Zijn voetstappen waren zwaar, maar gecontroleerd. Zijn mantel sleepte licht door het zand. De blik in zijn ogen was anders dan voorheen. Minder berekenend. Donkerder. Alsof hij iets had gezien dat hij niet wilde zien.

Hij ging midden op het plein staan.

“Er zijn doden gevallen,” zei hij. “Meer dan dit land kan dragen.”

Niemand reageerde.

Lijsbeth voelde Simon naast zich komen staan. Hij was stil. Zijn aanwezigheid was dat niet.

“Onrust verspreidt zich sneller dan waarheid,” zei de Heer. “En wanneer de mens niet weet wat hij moet geloven, stijgt het kwaad.”

De woorden gingen als koude lucht door de menigte.

“Er is iets in het veld,” zei hij. “Ik weet nog niet wie of wat. Maar ik zal het dwingen zich te tonen.”

Het gemompel dat daarop volgde werd onmiddellijk weggeslikt door angst.

Rijsbrugge tilde zijn hoofd iets op.

“Niemand gaat vannacht het veld in,” zei hij. “Ik herhaal. Niemand.”

Hij draaide zich om, maar nog voor hij weg was, klonk er een schreeuw achter de huizen aan de noordkant van het dorp.

Een korte schreeuw.

Scheurend.

Wreed.

Eén seconde.

Meer niet.

Het plein bevroor.

Simon bewoog als eerste.

Hij rende.

Lijsbeth volgde zonder na te denken.

Door de smalle steeg.

Langs de houten schuren.

Langs de plek waar gisteren nog vis werd verkocht.

Haar hart bonsde in haar keel. Ze rook nat hout. Bloed. Angst.

Ze kwamen uit op het pad dat naar het veld leidde.

De schreeuw had daar vandaan geklonken.

Het licht was bijna weg.
De mist hing als een zware doek tegen de grond.

Simon bleef abrupt staan.
Lijsbeth botste bijna tegen hem aan.

Op de grond lag een mand.
En daarnaast een stuk vlees.
Maar toen ze dichterbij kwam, zag ze dat het geen vlees van een dier was.
Het was een arm.
Half afgescheurd.
Half afgebeten.
De huid bleek.
De vingers nog gekromd.

Lijsbeth voelde haar maag tegen haar ribben slaan.

“Niet aanraken,” zei Simon. Zijn stem was laag en strak.
Hij knielde.
Keek naar de grond.
Zijn vingers gleden langs de modder zonder die aan te raken.

“Hij is niet gevallen,” zei hij. “Hij is getrokken.”

“Wie,” fluisterde Lijsbeth.

Hij wees naar het spoor.
Modder was aan de kant geschoven.
Niet door voeten.
Niet door een dier.

Het was een brede baan, alsof iemand met zijn rug over de grond was gesleept.
Het spoor ging richting het veld.
Richting het veen.

Richting de donkere plek waar Simon eerder had gezocht.

Achter hen kwamen mensen aanrennen.

Uitspraken.

Gekreun.

Een vrouw die flauwviel.

Evert die alleen maar vloekte.

Terwijl iedereen panikeerde, bleef Simon staan.

Hij keek naar het spoor alsof het hem iets probeerde te vertellen.

“Het is vers,” zei hij. “En hij is nog niet ver.”

Evert keek hem geschokt aan.

“Ga je erachteraan.”

Simon keek het veld in.

De mist lag laag.

De grond rook naar dood water.

De schemering maakte het onmogelijk te zien waar het spoor eindigde.

“Niet alleen,” zei hij.

Lijsbeth wist dat hij gelijk had.

Maar toen hij zich omdraaide, keek hij haar aan.

Niet als iemand die hulp vroeg.

Als iemand die wist dat hij geen keuze had.

Er klonk iets in het veld.

Een klank die geen mens produceerde.

Een lage grom.

Of een ademhaling.

Of het geluid van nat leer dat over aarde gleeed.

Iedereen verstijfde.

Simon stapte naar voren.
“Er is iemand levend,” zei hij.

“Je weet dat dat niet waar hoeft te zijn,” zei Evert.

“Dan wil ik het zelf zien,” zei Simon.

Hij zette nog een stap richting de velden.

De mist verschoof.

Een figuur stond aan de rand van het veen.
Niet duidelijk zichtbaar.
Geen gezicht.
Geen kenmerken.
Alleen een silhouet dat te groot was.
Te breed.
Te stil.

Het stond daar alsof het niet door mensen was gevormd.
Alsof de grond zelf het had neergezet.

Lijsbeth voelde een koude stroom door haar ruggengraat glijden.
De figuur bewoog niet.
Ademde niet zichtbaar.
Maar ze voelde dat het hen zag.

Simon bleef staan.
Zijn ogen vernauwden zich.

Toen deed de figuur iets dat alles erger maakte.

Hij tilde zijn hand op.
Langzaam.
Zacht.
Alsof hij iemand wenkte.

Niet als een uitnodiging.
Als een bevel.

Toen verdween hij achter de mist.
Alsof de lucht hem opslokte.

Simon zette een halve stap vooruit.
Evert greep hem aan zijn arm.
“Niet,” zei hij. “Dit is niet menselijk. Niemand gaat daarheen.”

Maar Simon trok zijn arm los.
Zijn gezicht was bleek, maar vastbesloten.

“Hij neemt onze mensen,” zei hij. “Hij daagt ons uit.”

Lijsbeth voelde iets in haar borst samentrekken.

Dit was niet zomaar dreiging.
Dit was een begin.
Een boodschap.

En de nacht was nog niet eens gevallen.

9. de Nacht die Niet Stil Werd

De nacht lag zwaar over het dorp. De lucht had een kleur die nergens thuishoorde. Hij was niet zwart, maar ook niet donkerblauw. Eerder een bruinige schemering, alsof de hemel bedekt was met vochtige aarde. Alsof de nacht zelf uit het veen was opgestaan.

Niemand sliep.

De deuren stonden dicht, de luiken waren gesloten. In sommige huizen brandde een kaars, maar zelfs dat licht leek zwakker dan normaal. Alsof de vlammen bang waren om te ver te groeien.

Lijsbeth zat aan haar tafel. Haar handen lagen gevouwen in haar schoot. Ze had de hele avond bijna niet gesproken. Ze staarde naar het hout, naar de lijnen die kronkelden als nerven van een oude boom. Het huis voelde te klein. De lucht voelde te dik. Haar hoofd voelde te zwaar.

Toen de deur zacht kraakte, schrok ze op.

Simon stond in de deuropening. Zijn haar was nat van de mist, zijn gezicht gespannen. Hij sloot de deur achter zich en ging tegenover haar zitten zonder een woord.

Pas na een paar seconden zei hij:

“Er is iets dat ik moet begrijpen. Iets dat mij vanaf het begin stoort.”

Ze keek hem aan.

“Wat.”

Simon wreef met zijn hand over zijn gezicht.

“De Heer van Rijsbrugge. Hij wist te snel dat Brand niet gevallen was. Zijn woorden leken bedoeld om ons af te leiden. Niet om ons gerust te stellen.”

“Je denkt dat hij liegt,” zei ze.

“Ik denk dat hij iets verzwijgt,” zei Simon. “Iets dat groter is dan de doden. Iets dat met de grond zelf te maken heeft.”

Lijsbeth's hart sloeg even sneller.
“Je denkt dat hij betrokken is.”

“Misschien,” zei Simon. “Of misschien bang voor wat hij niet kan beheersen.”

Er viel een lange stilte. Buiten was de lucht volledig stil. Geen wind. Geen dieren. Geen stemmen. Alleen de zachte druk van de nacht tegen het raam.

Toen klonk er iets.

Een klop.

Heel zacht.
Tegen het hout.
Net naast de deur.

Lijsbeth verstijfde.
Simon stond meteen op, maar maakte geen geluid terwijl hij naar de deur liep. Zijn hand gleed langs het hout zonder het te raken, alsof hij wilde voelen of er iets aan de andere kant bewoog.

De klop kwam opnieuw.
Zachter.
Trager.
Alsof iets zonder haast tegen het huis leunde.

“Niet openen,” fluisterde Lijsbeth.

Simon keek haar aan. Zijn blik was scherp.
“Ik open niet. Ik luister.”

Hij drukte zijn oor tegen de deur.

Er klonk adem.
Langzaam.
Diep.
Alsof iemand met een borst zo breed als twee mannen voor de deur stond.

Maar er waren geen voetstappen.
Geen schaduw.
Geen krakend hout van bewegen.

Alleen die ademhaling.

Simon deed een stap achteruit.
“Dat is geen mens,” zei hij zacht.

Lijsbeth voelde haar huid koud worden.
“Wat wil het.”

Simon schudde zijn hoofd.

Toen hield de adem op.
Plotseling.
Alsof een hand een mond had bedekt.

Er volgde stilte.

Zo volledig dat het hart van Lijsbeth bijna te hard klonk in haar eigen oren.

Dan, onverwacht, iets anders.
Een tik.
Een kleine beweging.
Net onder het raam.

Simon knielde en legde zijn hand tegen de vloer.
“Het staat tegen de muur,” fluisterde hij. “Het luistert.”

Hij stond op.
“Blijf binnen. Blijf stil.”

Hij liep naar de deur.
Niet om hem te openen.
Om zijn hand op de klink te leggen en niet meer te bewegen.

Na wat een eeuwigheid leek, trok de mist buiten iets op.
Ze hoorden water druppelen.
Een zacht gesis.
En toen niets meer.

Het geluid verdween net zo stil als het gekomen was.

Simon wachtte nog een paar minuten voordat hij zijn hand liet zakken en terugliep naar de tafel. Hij zag de angst in haar ogen, maar ook iets anders. Hardheid. Een vastbeslotenheid die bijna pijnlijk in zijn borst trok.

“Het zoekt iemand,” zei hij.

“Wie,” fluisterde ze.

Simon keek naar haar.
Toen naar het raam.
Toen naar de deur.

“Iemand die meer weet dan de rest. Iemand die te dichtbij komt.”

Lijsbeth voelde een trilling langs haar rug glijden.
“Jij.”

Simon gaf geen antwoord.
Zijn stilte was genoeg.

De lucht in het huis werd weer zwaar.

Toen klonk er gebonk buiten. Deze keer niet bij haar huis. Dieper in het dorp.

Een schreeuw volgde.

Niet lang.

Niet hoog.

Een korte kreet die abrupt eindigde.

Simon was als eerste bij de deur.

Hij opende die nu wel en verdween naar buiten.

Lijsbeth volgde hem.

Het dorp was donker. De mist trok snel.

Ze renden tussen de huizen.

Achter de schuur van de smid zagen ze een groep mannen staan. Hun ogen waren groot. Eén man knielde bij de grond.

Toen ze dichterbij kwamen, zagen ze waarom.

Er lag iets in de modder.

Niet een lichaam.

Nog niet.

Het was een jas.

Opengereten.

Het leer gescheurd alsof een dier er met kaken doorheen was gegaan.

Simon tilde het voorzichtig op.

Het was de jas van de smidsknecht.

Een jongen van vijftien.

Hij was nergens te zien.

De mannen fluisterden.

Angst.

Woede.

Wanhoop.

Evert kwam aangerend. Zijn gezicht was wit.
“Er zijn sporen,” zei hij. “Grote sporen. Te groot. Ze gaan richting het noorden. Richting het oude heidepad.”

Simon keek naar het pad.
“Het dwingt ons het veld in,” zei hij.

Lijsbeth legde haar hand op zijn arm.
“Het wil jou het veld in.”

Hij keek haar aan. Zijn ogen waren donker.
“Dan moet ik gaan. Want als ik niet ga, komt het naar mij.”

De lucht werd weer stil.
De mist trok op alsof hij bang was voor wat er achter stond.

Het dorp leek kleiner nu.
Kleiner dan de nacht.
Kleiner dan de adem die zij eerder aan de deur hadden gehoord.

Simon keek naar de mannen.
“We volgen het spoor,” zei hij. “Maar niemand gaat alleen.”

En heel even, voordat hij zich omdraaide, zag Lijsbeth iets in zijn blik dat zij eerder nog niet had gezien.

Twijfel.

Geen angst.
Geen berusting.
Twijfel.

Het was het soort twijfel dat alleen ontstaat wanneer iemand voor het eerst beseft dat de vijand die hij zoekt misschien geen buitenstaander is.

Misschien komt hij van binnen.

10. het Pad Waar Geen Pad Hoort

Het spoor dat de smidsknecht had achtergelaten was breed en diep. Het kronkelde door het natte zand alsof iemand een zware balk over de grond had gesleept. De aarde was op sommige plekken zo omhoog geduwd dat het leek alsof iets vanuit de grond had geduwd in plaats van eroverheen.

Een groep mannen liep achter Simon aan. Hun lantaarns gaven nauwelijks licht. De mist slokte het op alsof het niets was. De lucht rook naar nat gras en naar iets zuurs dat uit de aarde leek te komen. Lijsbeth volgde achteraan. Ze had niet eens gehoord dat ze zich had aangesloten. Haar lichaam had de beslissing gemaakt nog voordat haar hoofd het kon verbieden.

Evert liep naast Simon. Zijn gezicht was strak.
“We moeten straks stoppen. De grond wordt te zacht.”

“Te zacht betekent dat iets daar is geweest,” zei Simon. “En ik wil weten wat.”

Het spoor leidde hen langs de rand van de velden. De huizen van het dorp verdwenen achter hen. De geluiden ook. Alleen de nacht bleef. Een nacht die dik aanvoelde. Een nacht die bijna te zwaar was om doorheen te ademen.

De mannen spraken niet.
Het enige geluid was het gespetter van modder onder hun voeten.

Toen stopte Simon abrupt.
Hij knielde.
“Hier,” zei hij zacht.

De mannen kwamen dichterbij. Op de grond lag een voetafdruk. Niet van de smidsknecht. Te groot. Te diep. Geen duidelijke tenen. Alleen een vorm. Ruw. Alsof iets met een leren zool had gestaan. Maar de afdruk had een breedte die niet bij een gewone man paste.

“Het is een afdruk van een laars,” zei Evert.

“Niet van een laars,” zei Simon. “Van iets dat veel zwaarder is dan een man. Iets dat met meer kracht de grond indrukt dan iemand van vlees en bot.”

Hij rook aan de modder.
De geur was vreemd.
Niet menselijk.
Niet dierlijk.

Hij stond op.
“Het loopt niet weg. Het beweegt langzaam. Het wil dat wij volgen.”

“Waarom,” vroeg een van de mannen.

Simon keek naar het pad dat verderop verdween in een donkere strook land waar de grond zachter werd.

“Omdat wij al te ver zijn om terug te keren,” zei hij.

Ze liepen verder.
De mist werd dikker.
Hun lantaarns werden zwakker.
De lucht trilde zacht, alsof er iets onder het oppervlak bewoog.

Plotseling hoorde Lijsbeth een geluid.
Heel zacht.
Alsof iemand tegen een stuk hout tikte.

Tik.
Pauze.
Tik.
Pauze.

Ze draaide zich om.
Maar achter haar stond niemand.

“Hebben jullie dat gehoord,” fluisterde ze.

Simon knikte.

“Het komt van voren.”

Ze liepen door totdat ze bij een plek kwamen waar het spoor een scherpe draai maakte. Alsof iets van richting veranderde nadat het had geluisterd of gekeken.

Daar, tegen een oude boomstam, lag iets.

Niet groot.

Maar voldoende om iedereen stil te krijgen.

Een stuk metaal.

Simon hurkte en tilde het op.

Het was een gesp.

Groot.

Zwaar.

Versierd met kleine kerven in de vorm van lijnen die een helm vormden.

Geen sierlijke ridderhelm.

Het gezicht leeg.

De oogopeningen onnatuurlijk smal.

Een symbool dat voor het eerst duidelijk te zien was.

De lucht voelde anders.

Alsof de mist achteruit week.

Of juist dichterbij kwam.

Evert maakte een stap achteruit.

“Dit is oud,” zei hij. “Heel oud. Maar het is niet vergaan.”

Simon draaide de gesp langzaam in zijn hand.

Het metaal voelde warm.

Niet van het lichaam dat het had verloren.

Van zichzelf.
Alsof het adem haalde.

“Dit lag hier niet zonder reden,” zei hij. “Iemand heeft het bewust achtergelaten.”

“Voor ons,” zei Lijsbeth.

Simon keek haar aan.
“Of voor mij.”

De mannen keken om zich heen.
De stilte werd opeens ondragelijk.
Het voelde alsof de lucht hen vanaf meerdere kanten bekeek.

“Waar leidt het spoor nu heen,” vroeg Evert.

Simon liep een paar stappen vooruit.
Toen nog een paar.
Hij knielde opnieuw.

“Het spoor stopt,” zei hij.

“Stopt,” herhaalde iemand. “Waar dan.”

“Hier,” zei Simon. “Het eindigt hier.”

“Dat kan niet,” zei Evert. “Hij moet doorgelopen zijn.”

Simon schudde zijn hoofd.
“Hij is hier niet doorgelopen. Hij is verdwenen.”

De mannen verstijfden.

“Verdwenen,” zei iemand. “Verdwenen waarheen.”

Simon keek naar de grond.
En toen zag hij het.

Heel licht.
Bijna onzichtbaar.

Een afdruk.
Maar niet van een voet.
Niet van iets dat liep.

Het was rond.
Zwaar.
Alsof een paal met kracht in de grond was geduwd.
Vormloos, maar diep.

“Hij is omhoog getrokken,” zei Simon. “Niet naar voren. Naar boven.”

De lucht werd kouder.
De mist dreef dichterbij.
Iemand begon te vloeken.
Iemand anders maakte het kruisteken.

Lijsbeth keek naar de lucht, maar zag niets.
Geen silhouet.
Geen beweging.
Alleen de donkere wolk van mist die zich langzaam verplaatste.

Simon stond op.

“We zijn gezien,” zei hij. “En wie dit heeft gedaan wil dat wij dat weten.”

Evert keek hem geschrokken aan.
“Wat bedoel je.”

Simon draaide zich langzaam om.
Zijn ogen waren donker.
Zijn stem laag.

“Dit is geen jacht,” zei hij. “Dit is een uitnodiging.”

Er klonk opeens een geluid achter hen.
Niet hard.
Niet snel.
Een langzaam slepend geluid.
Alsof iets zwaars door nat gras werd getrokken.

Alle mannen draaiden zich tegelijk om.

In de mist, een paar meter verderop, stond een gestalte.
Niet duidelijk zichtbaar.
Alleen een silhouet.

Een brede rug.
Een donkere mantel.
Een kap die het hoofd bedekte.

Het stond volkomen stil.
Alsof het luisterde.
Of wachtte.

Simon ademde langzaam in.
Zijn hand verstrakte.
Hij deed een stap naar voren.

Toen deed de gestalte iets dat niemand verwachtte.

Het hief zijn hand op.

Niet snel.
Niet dreigend.

Heel langzaam.
Een beweging die geen aanval was.
En geen groet.

Een gebaar dat men alleen maakt wanneer iemand zeker weet dat hij
macht heeft.

Een gebaar dat zei dat het al wist wat zij gingen doen.

Toen verdween het.
In een beweging die geen beweging was.
Alsof de mist het opslokte.

De mannen verstijfden.
Niemand sprak.
Niemand ademde hoorbaar.

Simon kneep de gesp in zijn hand totdat het metaal in zijn huid sneed.

“We zijn niet klaar,” zei hij. “Dit is de eerste stap.”

Lijsbeth voelde het nog voordat hij het uitsprak.

Dit was geen waarschuwing.
Dit was geen dreiging.
Dit was een teken.

Ze waren niet alleen in het veld.
En vanaf nu zouden ze nooit meer alleen zijn.

11. Stemmen in het Donker

De ochtend voelde alsof hij uit dezelfde nacht was gesneden. Het licht was bleek en kleurloos. De mist hing laag over het dorp en leek langs de grond te kruipen als een levend ding. Simon liep langzaam door de hoofdstraat, zijn schouders zwaar, zijn haar vochtig van de drukkende lucht. Lijsbeth stond al buiten voordat hij haar huis bereikte.

“Je hebt niet geslapen,” zei ze.

“Een paar tellen,” antwoordde Simon. “Mijn hoofd bleef wakker.”

Ze keek naar zijn gezicht. De schaduwen onder zijn ogen leken dieper dan de nacht zelf.

“De vrouwen willen je spreken,” zei ze. “Niet straks. Vanavond.”

“De vrouwen,” herhaalde hij. “Waarom zij.”

“Omdat de mannen te bang zijn om iets toe te geven,” zei Lijsbeth.

“En omdat de vrouwen de waarheid horen wanneer de mannen denken dat niemand luistert.”

Simon knikte.

“Waar.”

“In de kerk,” zei ze. “De priester hoeft niets te zeggen. Hij mag stil blijven. Dat kan hij goed.”

Simon trok een korte, vermoeide glimlach.

“Vanavond.”

De kerk stond midden in het dorp, maar leek los te staan van alles eromheen. De muren waren dik en grijs. De ramen klein. De lucht binnen voelde altijd kouder dan buiten. Alsof de stenen het daglicht aten en alleen het donker lieten liggen.

Toen Simon die avond binnenstapte, zag hij dat bijna alle banken gevuld waren. Niet met mannen. Met vrouwen. Weduwen. Moeders. Dochters. Hun mantels donker. Hun handen stil op hun schoot. Ze spraken nauwelijks. De stilte had iets heiligs. Of iets wanhopigs.

Priester Gerard stond aan de zijkant. Hij hield zijn blik naar de vloer. Alsof hij bang was voor de woorden die zouden komen.

Simon ging niet op de kansel staan. Hij koos de grond.
“We spreken hier niet om te bidden,” zei hij. “Niet om troost te zoeken. We spreken omdat er niemand is die naar jullie luistert.”

Een zachte rilling ging door de banken.

“Er verdwijnen mannen,” ging hij verder. “Er worden lichamen gevonden. Het veen lijkt hongerig. De tekens komen terug. Op hout. In aarde. In bloed.”

Een vrouw op de voorste rij knikte. Haar ogen waren rood.
“Mijn man ging de mist in,” zei ze. “Hij kwam niet terug. En de Heer zegt dat het toeval was.”

“De mijne kende het land,” zei een ander. “Hij wist waar hij zijn stappen zette. Toch heeft de grond hem gepakt.”

“Mijn jongen,” fluisterde Arends moeder. “Hij was niet roekeloos. Hij is niet gestruikeld. Hij is gehaald.”

De kerk werd stiller. Zelfs de kaarsen leken minder te branden.

“De Heer zegt dat dit verhalen zijn,” zei Simon. “Dat wij bang zijn voor schaduwen die wij zelf maken. Maar ik zie wat jullie zien. Ik hoor wat jullie horen. En ik weet dat de dood niet zoveel moeite doet om zichzelf te verbergen.”

Gerard maakte een kleine beweging, alsof hij wilde spreken, maar zijn mond bleef gesloten.

“Onze mannen praten bij het vuur,” zei een weduwe verderop. “Als ze denken dat wij niet luisteren. Ze noemen namen die zij fluisterend uitspreken. Mannen die de Heer kent. Mannen die niet werken en toch komen wanneer hij iets wil.”

Een andere vrouw knikte.

“Zij noemt ze helpers,” zei ze. “Maar niemand heeft ze ooit gezien tijdens de dag.”

Simon keek naar hen, één voor één.

“Niemand zegt het hardop. Daarom doen jullie het nu.”

Lijsbeth stond op. Haar stem was helder.

“Er zijn stroken land waar niemand mag komen,” zei ze. “Ten noorden van de oude strook. Achter de dode eik. De Heer heeft ze afgesloten zonder reden.”

“Hij heeft dat recht,” zei Gerard zacht, maar zijn stem had geen overtuiging.

“Dat recht beschermt niets,” zei Simon. “Het verbergt alleen wat wij niet mogen zien.”

Een vrouw achteraan liet haar handen zakken.

“Wat wil je van ons,” vroeg ze. “Wij kunnen niets tegen mannen met zwaarden. Wij kunnen niet de nacht in als er iets in de mist wacht.”

“Ik vraag geen wapens,” zei Simon. “Ik vraag ogen. Jullie horen wat anderen niet durven te zeggen. Jullie zien wie met de Heer spreekt. Wie zwijgt wanneer hij te luid moet zijn. Wie de mist ingaat wanneer niemand kijkt.”

“En wat doe jij met die kennis,” vroeg Arends moeder.

“Ik volg het,” zei hij. “Tot waar het heen leidt.”

Er klonk een geluid boven.
Zacht.
Hol.
Een tik, alsof iets tegen hout tikt.

Iedereen verstijfde.
Gerard keek naar het plafond, alsof hij hoopte dat hij zich had vergist.

De tik kwam opnieuw.
Twee keer nu.
Rustig.
Bewust.

Simon liep naar de trap naar de zolder. De houten treden kraakten.
“Ik ga kijken,” zei hij. “Blijf hier.”

Lijsbeth stond op.
“Niet alleen.”

Ze volgde hem. Haar adem was hoorbaar in de koude lucht. Op de zolder was het donkerder dan beneden. De geur van stof en droog stro brandde in haar neus. In een hoek stond een kleine kist. Het deksel stond een fractie open.

De tik klonk opnieuw.
Nu bijna naast hen.

Simon knielde en schoof het deksel volledig weg.

In de kist lag een stuk hout.
Niet zomaar hout.
Donker.
Met kerven.

Een helm.
Dezelfde vorm als op de gesp die ze hadden gevonden. Leeg. Zonder gezicht. Zonder mens.

Lijsbeth voelde koude vingers langs haar ruggengraat glijden.
“Hoe komt dit hier.”

Achter hen verscheen Gerard. Zijn gezicht was wit.

“Niemand heeft toegang tot deze zolder,” zei hij. “Ik heb de sleutel altijd bij mij gehad.”

Simon stond op.

“Dan heeft iemand die sleutel gehad,” zei hij. “Of iemand die helemaal geen sleutel nodig heeft.”

Gerard slikte.

“Er lag iets onder het altaar,” zei hij. “Een stuk perkament. Zonder naam. Met hetzelfde teken. En een zin.”

Simon keek hem aan.

“Welke zin.”

Gerard keek naar de kist. Naar het helmteken. Naar de duisternis die tussen de balken hing.

“Het land is niet van u alleen.”

Lijsbeth voelde hoe de lucht in de kerk veranderde.

Alsof iets buiten stond te luisteren.

Of wachten.

Simon keek recht vooruit. Zijn blik was niet langer moe. Niet langer twijfelend.

Het was een blik die wist dat het ergste nog moest komen.

En dat hij er recht op af zou lopen.

12. Bloed op de Drempel

Het was nog donker toen het gehuil begon. Niet het huil van een dier, maar het geluid van een vrouw die geen adem meer vond in haar eigen borst. Lijsbeth schrok wakker. Haar hart bonkte tegen haar ribben alsof het haar wakker wilde schreeuwen. Ze sprong overeind, trok haar mantel om en rende de deur uit.

De lucht hing zwaar boven het dorp. De mist gleed over de grond in langzame golven. Het voelde alsof er iets kropen onder de witte deken. Mensen kwamen uit hun huizen. Slaperig. Angstig. Sommigen half aangekleed. Maar iedereen ging dezelfde kant op.

Het plein.

Toen Lijsbeth de hoek om ging, zag ze het meteen. Arends moeder lag op haar knieën voor de deur van de kerk. Haar handen waren rood. Haar schort was rood. De stenen onder haar waren rood.

Voor de deur lag een lichaam.

Simon stond al bij de drempel. Zijn gezicht was bleek. Zijn handen stil, maar zijn ogen niet.

Lijsbeth stapte dichterbij. Haar voeten zakten weg in modder die te nat was voor dit uur.

“Wie is het,” fluisterde ze.

“De smidsknecht,” zei Simon zacht.

De jongen lag op zijn rug, armen licht gespreid, alsof iemand hem voorzichtig had neergelegd. Zijn ogen stonden halfopen. Zijn kleding was opengescheurd. Zijn borst vertoonde wonden die niet op één plek waren gemaakt, maar in meerdere halen. Niet als een dier dat scheurde. Niet als een mes dat sneed. Eerder alsof handen of instrumenten hadden gegraven.

Aan de voeten van het lichaam lagen lijnen van bloed, getrokken in een ronde vorm. Binnen die cirkel stond een symbool. De helm. De Schaduwriders. Grof gesneden met een vinger of een stok. De rand van de cirkel was nog nat.

Het voelde alsof het iemand niet uitmaakte of het gezien werd. Alsof het de bedoeling was dat het gezien werd.

De kerkdeur was besmeurd met een donkere veeg. Een hand had gegrepen, omhoog getrokken, en was toen gestopt. Net voordat de deur geopend kon worden.

Arends moeder sloeg met haar handen op de grond.
“Hij lag hier,” schreeuwde ze. “Hier. Voor de deur. Alsof ze hem teruggooiden.”

Priester Gerard stond aan de rand van de cirkel. Zijn lippen bewogen alsof hij woorden probeerde die niet meer bestonden.

Rijsbrugge verscheen kort daarna. Zijn mantel bewoog zacht in de wind. Hij liep recht op het lichaam af. Zijn blik was strak, te strak. Hij knielde niet. Hij boog niet. Hij keek.

“Wis dit,” zei hij tegen twee mannen.

Niemand bewoog.

“Wis het,” herhaalde hij.

Simon richtte zich op.

“Het blijft liggen,” zei hij. “Tot we weten wat het betekent.”

De Heer draaide zich om. Zijn ogen waren ijskoud.

“Je hebt geen recht om dit te bepalen.”

“Het recht ligt bij de doden,” zei Simon. “En hij zegt meer dan wij durven horen.”

Een fluistering ging door de menigte.
Arends moeder stond op en wees met trillende hand naar de Heer.
“Mijn jongen is geen verhaal,” zei ze. “Hij is vlees dat jij niet hebt beschermd.”

Rijsbrugge keek haar aan met een blik die geen verdriet toonde.
Alleen ergernis.

Simon nam een stap naar voren.
“Ik wil weten wie de sleutel tot de kerk heeft gebruikt,” zei hij. “En wie in de nacht op het plein was.”

Gerard schudde meteen zijn hoofd.
“De kerk is afgesloten geweest. Niemand is binnen geweest.”

“Onder het altaar lag een teken,” zei Simon. “En een boodschap die niet van u komt.”

Rijsbrugge zweeg.
Een stilte zakte over het plein.
De mist leek stil te hangen, alsof hij luisterde.

Lijsbeth voelde haar hart bonzen. Iets aan de houding van de Heer was anders dan eerder. Niet bang. Niet boos. Gefrustreerd. Alsof iemand hem een spel liet spelen dat hij zelf niet meer begreep.

“Breng het lichaam naar binnen,” zei hij uiteindelijk.

“Niet voordat wij begrijpen waarom men hem hier heeft gelegd,” zei Simon.

Rijsbrugge klemde zijn kaak op elkaar.
“Je maakt van dit dorp een vat vol onrust.”

“Het dorp was al onrustig,” zei Simon. “Ik geef het alleen woorden.”

De Heer stapte dichterbij.
“Jij zoekt vijanden waar geen vijand is.”

“En u ziet geen vijand, ook al ligt hij voor uw deur.”

De woorden hingen scherp tussen hen in. Niemand durfde te ademen.

Eén van de mannen deed een stap achteruit.
Een vrouw begon zachtjes te bidden.
Het kind van de bakker verstopte zich achter zijn moeder.

Simon knielde naast het lichaam van de jongen. Hij legde twee vingers tegen de hals waar ooit een hartslag had gezeten.
De huid was koud.
De wonden waren droog aan de randen, nat in het midden.

Dit was geen haastige moord.
Dit was geen toeval.
Dit was een boodschap.

“We brengen hem naar binnen,” zei Simon. “Maar het teken blijft liggen.”

De mannen hesen het lichaam voorzichtig op. Arends moeder volgde hen met trage stappen. Haar handen bleven in haar schort. Haar ogen brandden gaten in de grond.

Toen ze de kerk binnengingen, bleef het plein achter met de cirkel van bloed. De mist bewoog zacht over de lijnen, alsof hij het symbool wilde beschermen.

Lijsbeth keek naar Simon.
“Je hebt hem uitgedaagd,” zei ze.

“Hij was al uitgedaagd,” antwoordde Simon. “Ik heb alleen uitgesproken wat hij probeert te verbergen.”

Ze keek naar het symbool op de drempel.
“Wat denk je nu.”

Simon keek naar de cirkel, naar het teken, naar de bloedlijnen die bijna leken te pulseren.

“Ik denk,” zei hij, “dat degene die dit heeft gedaan niet langer in de nacht blijft. Hij wil dat wij weten dat hij dichtbij is.”

En terwijl hij sprak, trok de mist iets op, alsof iemand een adem haalde.

Niet boven hen.

Niet naast hen.

Maar precies op de plek waar het lichaam had gelegen.

13. het Pad van Fluistering

De nacht wilde niet komen. De dag wilde niet overgaan. Het voelde alsof de lucht boven het dorp gevangen zat tussen twee ademtochten. Alsof het land zelf wilde wachten voordat het donker werd, omdat het bang was voor wat er dan zou gebeuren.

Simon stond aan de rand van het plein. De bloedcirkel voor de kerk was deels weggevaagd door voeten en mist, maar het teken in het midden was nog zichtbaar. Alsof het door de stenen zelf was opgenomen. Alsof het nooit meer zou verdwijnen.

Evert kwam naar hem toe. Zijn gezicht was aangespannen. Zijn ogen roder dan anders.

“Er wordt gemompeld,” zei hij. “In de huizen. In de werkplaatsen. Mensen praten over jou. Sommigen zeggen dat je de Heer tegen je opzet. Anderen zeggen dat je de enige bent die iets ziet.”

“Wat denk jij,” vroeg Simon.

Evert veegde modder van zijn laarzen.

“Ik denk dat de grond honger heeft. En dat iemand hem voedt.”

Simon keek naar het noorden, naar de velden die verdwenen in de mist.

“Ik ga daarheen,” zei hij. “Naar de strook die niemand mag betreden.”

Evert schudde zijn hoofd.

“Dat land zuigt je weg. En als het dat niet doet, doet iets anders het wel.”

“Juist daarom moet ik gaan,” zei Simon.

Lijsbeth kwam naast hen staan.

“Je gaat niet alleen,” zei ze.

“Je blijft hier,” antwoordde hij.

Haar blik bleef lang op zijn gezicht rusten.

“Als je alleen gaat, komt niemand terug om te vertellen wat er is gebeurd.”

Hij wilde tegen haar in gaan, maar iets in haar ogen hield hem tegen.

Hij knikte langzaam.

“Ga dan met ons,” zei hij tegen Evert.

Evert slikte.

“Met ons,” herhaalde hij. “Niet alleen jij en haar. Ik ben geen toeschouwer meer.”

Ze vertrokken zonder anderen in te lichten. Niet omdat ze niemand vertrouwden, maar omdat niemand het gewicht van deze stap zou kunnen dragen. De lucht voelde dikker naarmate ze verder het veld in gingen. De mist hing als vochtige wol. De grond werd zompiger.

Het landschap dat later **Delft** zou worden, was in de twaalfde eeuw niets meer dan veen, water, plassen en lange stroken gras die wiegden zonder wind.

“Hier begint de verboden strook,” zei Lijsbeth nadat ze een paar oude wilgen waren gepasseerd. Hun stammen waren grijs en gespleten, alsof ze te veel hadden gezien.

Simon knielde en streek met zijn vingers door de aarde. De modder voelde warm. Warmer dan ze zou moeten zijn.

“Hier is iemand geweest,” fluisterde hij. “Vannacht. Of eerder.”

Ze liepen verder. Het pad was nauwelijks een pad. Alleen platgelopen gras en sporen die leken te verdwijnen zodra je ernaar keek. Alsof de aarde besloot wat haar ogen mochten zien.

Evert wees naar voren.

“Tets beweegt.”

Simon kneep zijn ogen samen. De mist trok langzaam op. Daar, een paar meter verder, lag iets in het gras. Niet groot. Niet klein. Iets dat niet bewoog.

Ze liepen ernaartoe.

Het was een zak. Van ruwe stof. Dichtgebonden met een koord. De buitenkant was nat, maar niet door regen. Door iets dikker. Door iets wat donkerder kleurde.

Simon hurkte en maakte de knoop los.

Binnenin lag een hand.

Niet afgesneden. Niet afgehakt.

Volledig.

Alsof iemand een arm had laten zakken in iets dat hem langzaam weg had gegeten.

De huid was bleek. De nagels zwart van aarde.

Het was een mannenhand.

Sterk.

Arbeidershanden.

De ringvinger had een dun lijntje waar ooit een band had gezeten.

“De man van Marit,” fluisterde Lijsbeth. “Hij droeg altijd een zilveren ring.”

Evert draaide zich om en keek naar de mist.

“Iemand speelt met ons,” zei hij. “Iemand strooit resten alsof wij honden zijn die moeten volgen.”

Simon stond op.

“We volgen niet voor hem. We volgen voor hen die verdwenen zijn.”

Hij pakte de zak op. De modder eronder was opengespleten. De grond had iets weggeduwd. Of iets had omhooggeduwd.

Ze gingen verder. Het land werd zachter. De mist dikker. De stilte zwaarder. Af en toe klonk een geluid dat leek op water dat borrelde. Of lucht die ontsnapte uit iets dat longen had.

Toen zagen ze het.

Een houten paal.
Half in de grond.
Half eruit.

Niet omheining.
Niet bouw materiaal.
Meer als een grens.

Aan de paal hing iets.

Een stuk stof.
Geen vlag.
Geen kleding.
Iets dat ooit kleding was geweest, maar nu alleen nog viezigheid was.
Iets dat doorweekt was met vocht en aarde.

Simon raakte het niet aan.
Hij stond ervoor en keek ernaar zoals men kijkt naar een mens die een waarschuwing geeft zonder mond.

“Dit betekent dat wij verder moeten,” zei hij.

Evert draaide zich naar hem om.
“Of dat wij moeten omdraaien. Dit is een grens. Een echte. Geen verhaal.”

“Juist daarom,” zei Simon.

Hij zette een stap vooruit.

Op dat moment klonk het.

Een geluid dat zo diep uit de grond kwam dat de lucht ervan trilde.
Geen stem.
Geen schreeuw.
Een grom die door aarde en wortels kroop.
Een waarschuwing.
Of een begroeting.

Lijsbeth greep Simons arm.
“Dit is niet menselijk.”

“Dat weet ik,” zei hij.

De grom trok weg.
De mist bewoog alsof iemand erdoorheen stapte.
Er viel iets op de grond. Iets kleins.
Een ketting.
Aan de ketting hing een stuk metaal in de vorm van een helm.

De helm van de Schaduwridders.
Zelfs kleiner was hij dreigend.

Simon bukte, maar raakte hem niet meteen aan.
Hij keek eerst naar de grond eromheen.

De aarde was rood.
Vers.
Nat.

Niet van regen.
Van bloed dat nog niet gestold was.

Hij pakte het teken op.
Het voelde warm.
Te warm. Alsof het metalen hart nog klopte.

Achter hen klonk een voetstap.

Geen dier.
Geen mens.
Iets zwaars. Iets dat de grond liet kreunen.

Evert draaide zich om.
“Er staat iemand,” fluisterde hij met een stem die te klein was
geworden voor zijn lichaam.

De mist brak open.

Een silhouet stond op een paar meter afstand. Groot. Donker. Bedekt
met iets dat leek op bont en leer. Het hoofd gebogen. De schouders
breed. De handen te groot om menselijk te lijken.

Er kwam geen geluid. Geen adem. Geen beweging. Alleen
aanwezigheid.

Simon voelde het bloed in zijn handen wegtrekken.
“Dit is geen ridder,” zei hij. “Dit is iemand die door de grond zelf is
gemaakt.”

Het silhouet tilde langzaam zijn hoofd op.

De helm was leeg.
Geen gezicht.
Alleen duisternis.

De mist sloot zich weer.
In één beweging.
Alsof hij nooit iets had laten zien.

Toen viel de stilte opnieuw.
Zwaarder.
Kouder.

Simon keek naar het teken in zijn hand.
Hij voelde nu pas dat zijn vingers trilden.

“Het spel is begonnen,” zei hij. “En wij zijn op het bord gezet.”

Lijsbeth kneep in zijn arm.

“En wat nu.”

Simon keek naar het pad dat verder het veen in liep.

Donker.

Stil.

Open.

“We lopen verder,” zei hij. “Tot wij vinden wat daar niet wil dat wij het vinden.”

14. de Grond die Ademt

De mist werd dikker toen Simon verder liep. Niet als een sluier, maar als een muur. Het voelde alsof hij in iets terechtkwam dat hem wilde tegenhouden. Alsof de lucht zelf handen had.

Het veenoppervlak onder zijn voeten klotste. Elke stap voelde alsof hij in een borstkas liep die nog ademde.

Lijsbeth en Evert volgden hem zwijgend. Hun adem maakte kleine wolkjes voor hun gezicht. De stilte was onnatuurlijk. Geen vogels. Geen insecten. Geen water dat kabbelde. Alleen de natte zuiging van modder tegen laarzen.

“Hoe ver zijn we van het dorp,” fluisterde Lijsbeth.

“Ver genoeg,” zei Simon. “En niet ver genoeg.”

De mist trok een paar tellen uit elkaar. Net genoeg om te zien dat het land licht afliep. Alsof ze een kuil naderden. Een plek waar water ooit had gelegen maar nu alleen droogte en iets anders achterliet.

In die kuil stond iets.

Geen hut.

Geen boom.

Geen steen.

Een houten bouwsel van drie palen, samengebonden met touw dat glinsterde van vocht. Het leek op een markeerplek. Een wachttoren zonder hoogte. Een teken. Een waarschuwing.

Evert trok zijn mes.

“Dit is geen bouwsel van het dorp.”

“Dit staat hier al generaties,” zei Simon. “Misschien ouder dan wij denken.”

De lucht trilde zacht. Alsof een diepe toon onder de grond aanwezig was. Niet hard genoeg om te horen. Wel hard genoeg om te voelen.

Simon liep dichterbij. Zijn hand gleed over de paal. Het hout was niet koud. Het was warm.

Levend warm.

Daar, in het hout, zaten kerven. Geen letters. Geen teken van handel. Geen taal. Alleen lijnen die in elkaar grepen als aderen onder huid. Ze trokken naar beneden, alsof het hout wortels had gekregen van iets dat niet groeide maar at.

“Dit is geen marker,” zei Simon. “Dit is een grens.”

“Een grens waarvoor,” vroeg Lijsbeth.

Simon antwoordde niet.

Want de grond gaf het antwoord.

Een zucht.

Laag.

Diep.

Als lucht die door een keel werd getrokken.

Niet menselijk.

Evert greep Simons arm.

“We moeten terug. Dit is niet meer het land dat wij kennen.”

Maar Simon zette juist een stap vooruit.

“Het is precies wat wij moeten zien,” zei hij.

Hij stapte over een modderplas en voelde iets onder zijn voet. Niet steen. Niet hout.

Fingers.

Hij verstijfde.

Hij zakte door zijn knieën en groef voorzichtig in het veen. De modder rook zo scherp dat zijn ogen prikten.

Een hand kwam tevoorschijn.

Dan een arm.

Dan een schouder.

Een lichaam lag half begraven in het veen. Een man. Volwassen. De huid bleek. De mond open. De ogen wijd alsof hij in zijn laatste seconde iets had gezien dat groter was dan zijn angst.

“Wie is dit,” vroeg Lijsbeth met een stem die te klein werd voor de stilte.

Simon haalde diep adem.

“Iemand die het veen niet zelf heeft opgezocht.”

Aan de nek van de dode hing een koord. Geen ring. Geen munt. Een metalen plaatje. Klein. Rond. Met hetzelfde teken dat ze al zo vaak hadden gezien. De helm.

Het was geen amulet.

Het was een merkteken.

Evert kneep zijn hand om zijn mes.

“Hoeveel van hen zijn er.”

“Meer dan wij willen weten,” zei Simon.

Hij keek naar het lichaam. De borst had geen diepe wond, maar lichte inkepingen. Ronde plekken. Alsof zware vingers zich erin hadden gezet. Niet om te grijpen. Om vast te houden.

De lucht trok opnieuw samen.

Uit de mist klonk geritsel.
Niet één richting.
Meerdere.

Lijsbeth stapte naar Simon toe.
“Er zijn er meer. Ik hoor er meer.”

“Ze zijn niet allemaal boven de grond,” zei Simon.

Zijn woorden waren nauwelijks uit zijn mond of hij voelde het onder zijn voeten. De modder zakte een fractie. Alsof iets groots vlak onder het oppervlak naar voren schoof.

Evert pakte Simon bij zijn schouder.
“Nu gaan we terug. Nu. Dit is geen strijd. Dit is een val.”

Simon keek naar hem. Zijn ogen waren donker.
“Als wij nu teruggaan, is niemand in het dorp nog veilig.”

“En als wij blijven,” zei Evert, “zijn wij dat zelf niet.”

De lucht recht voor hen scheurde open.
Niet echt.
Maar de mist trok met zo’n snelheid uiteen dat het voelde alsof iemand hem met een mes opensneed.

Daar stond het.

Een gestalte.

Net als eerder, maar nu duidelijker.
Groter.
Breder.

De helm was van hout of been. Niet glad. Niet gesmeed. Ruw. De kerven deden denken aan boomwortels. Geen gezicht erachter. Alleen een zwarte holte.

De schouders waren breed. Het lichaam was bedekt met een mantel die leek te zijn weggehaald uit de grond zelf. Veen. Gras. Resten van stof. Alles doorweekt.

Evert hief zijn mes.

Het wezen bewoog niet.
Ook niet toen er een tweede naast verscheen.
En een derde.
En een vierde.

Allemaal even stil.
Allemaal met dezelfde helm.

Simon voelde de grond ademen onder hem.
Langzaam.
Diep.

Alsof de aarde zelf deze wezens naar boven had gehaald.

Hij hoorde Lijsbeth ademen achter hem.
Snel.
Onrustig.

“Ze wachten,” zei Simon. “Ze wachten niet om ons te aanvallen. Ze wachten op iets anders.”

“Waar wachten ze op,” fluisterde zij.

Simon keek naar het lichaam dat half begraven lag.
Toen naar de paal.
Toen naar de grond.

“Op een naam,” zei hij.

“Een naam,” herhaalde ze.

“Op de naam van degene die dit begonnen is.”

Achter hen kraakte de modder.
Een ander geluid kwam erbij.
Een voetstap.
Menselijk.

Ze draaiden zich om.

In de mist stond een silhouet.
Geen helm.
Geen mantel.
Maar een figuur die ze kenden.

Rijsbrugge.

Hij keek hen aan alsof hij uit een andere wereld kwam. Zijn ogen glansden niet door woede. Niet door angst. Door iets dat leek op erkenning.

“Dit land is ouder dan jullie allemaal,” zei hij met een stem die te laag klonk.

“En het luistert alleen naar wie het bezit.”

Simon zette een stap naar hem toe.

“Het bezit jou niet,” zei hij. “Het gebruikt je.”

Rijsbrugge glimlachte, maar het was een glimlach die niets met vreugde te maken had.

“Dat is waar je je vergist.”

Hij legde een hand op de houten paal.

De grond bewoog.

Niet zacht.

Niet voorzichtig.

Als een hartslag die eindelijk besloot om te slaan.

De Schaduwriders kwamen een stap naar voren.

Één beweging.

Volmaakt gelijk.

Lijsbeth greep Simons arm.

Evert stootte zijn mes naar voren.

De lucht werd zo koud dat hun adem als rook tussen hen in stond.

Simon keek naar het land, naar de man, naar de wezens die hen omsingelden.

En hij begreep dat de grens die ze hadden overschreden geen grens was.

Het was de eerste deur.

15. de Eerste Deur

De stilte na Rijsbrugge's woorden voelde zwaarder dan het moeras onder hun voeten. Alsof het land zelf wachtte tot iemand ademde. Simon stond roerloos, maar zijn hart bonste zo hard dat hij het tot in zijn kaken voelde.

De Schaduwriders stonden in een halve kring. Vier gestalten. Identiek in houding. Niet identiek in vorm. De schouders van één waren hoger. De benen van een ander langer. De derde had een scheve helm. De vierde stond te dicht bij de grond, alsof hij zojuist omhoog was geduwd en zijn voeten nog niet hadden besloten hoe ze moesten staan.

Lijsbeth fluisterde zonder haar stem te herkennen.
“Dit zijn geen mannen.”

Simon hield zijn blik op Rijsbrugge gericht.
“Hoe lang gebruik je hen,” vroeg hij. “Hoe lang hebben zij dit land voor je opgegeten.”

Rijsbrugge draaide langzaam zijn hoofd.
“Het land gebruikt mij,” zei hij. “Ik ben slechts de stem die het begrijpt.”

“De doden begrijpen het ook,” zei Simon. “Alleen kunnen zij niet meer spreken.”

Rijsbrugge maakte een kleine beweging met zijn hand langs de paal. Een ritueel. Een gebaar. Een gewoonte.
“Het land heeft regels,” zei hij. “En wie het land bezit, bezit de macht. Jullie zien monsters. Ik zie gehoorzaamheid.”

Evert stapte naar voren.
“Dit is geen gehoorzaamheid. Dit is een vloek.”

Rijsbrugge keek hem voor het eerst direct aan.
“Een vloek,” herhaalde hij. “Dat woord gebruiken zij die geen controle hebben.”

De grond bewoog licht.

Een trilling.

Kort.

Alsof er iets dieper onder hen leefde dat ook luisterde.

Simon voelde koude langs zijn ruggengraat glijden. Hij keek naar de Schaduwridders. Geen adem. Geen beweging. Geen leven. Maar toch volledig aanwezig. Alsof de helm de enige huid was die ze nodig hadden.

“Waarom de dorpelingen,” vroeg Simon. “Waarom de kinderen van dit land. Waarom hen.”

Rijsbrugge keek hem aan alsof de vraag dwaas was.

“Het land eist wat het nodig heeft. Soms is dat vlees. Soms bloed. Soms een stem. Vroeger begrepen de mensen dit. Ze boden wat nodig was. De grond bleef rustig.”

Evert balde zijn vuisten.

“En jij hebt dat opnieuw gewekt.”

“Ik heb niets gewekt,” antwoordde Rijsbrugge. “Ik heb geluisterd. Het land begon te roepen. De mist kwam eerder. De aarde werd warm. En de eerste die verdween, verdween niet door mijn wil.”

Simon voelde dat hij iets raakte.

“Wie was de eerste.”

Rijsbrugge keek naar de paal.

“Een man van wie de naam niet meer uitgesproken mag worden.”

“Waarom niet,” vroeg Simon.

“Omdat hij het land heeft overschreden.”

“Hoe,” vroeg Lijsbeth. “Wat heeft hij gedaan.”

Rijsbrugge keek haar aan.

Hij glimlachte zacht, bijna vaderlijk.

“Hij probeerde het land te stoppen.”

Simon voelde zijn maag samentrekken.

“Wat gebeurde er met hem.”

Rijsbrugge keek naar de modder.

“Het land nam hem. Langzaam. Zwaar. Als waarschuwing.”

De mist zakte een paar handbreedtes. Alsof iets onder het oppervlak zich bewoog.

Een schuivend geluid volgde.

Iets groots.

Iets dat onder de grond door gleed, dichterbij.

“Waarom nu,” vroeg Simon. “Waarom komen ze steeds vaker.”

Rijsbrugge spreidde zijn armen alsof hij de lucht wilde omhelzen.

“Omdat het land honger heeft. Omdat de balans verstoord is. Jullie dorp groeit. De grenzen vervagen. De wateren zakken. Oude grond wordt blootgelegd. Dingen die diep moesten blijven slapen worden wakker.”

“En jij gebruikt ze,” zei Simon. “Je gebruikt ze om jouw macht te behouden.”

Rijsbrugge keek hem nu als gelijke aan.

“Ik bescherm,” zei hij. “Ik bescherm het land. Ik bescherm de naam. Ik bescherm de geschiedenis die jullie nooit zullen begrijpen.”

Simon voelde woede in zijn borst branden.
“Je beschermt alleen jezelf.”

De grond onder hen scheurde met een zachte maar duidelijke klik.
Een scheur die niet echt opende, maar zich wel herkenbaar aankondigde.

Een waarschuwing.

Een Schaduwridder zette een stap naar voren.

Dat ene geluid, een voet die in vocht zakt, voelde als een hamer op een schedel.

Evert hief zijn mes. Zijn hand trilde, maar hij bewoog niet terug.
“Als ze dichterbij komen, steek ik.”

“Je raakt niets,” zei Rijsbrugge zonder om te kijken. “Zij hebben geen vlees dat jij kunt doorboren.”

“Ze bewegen,” fluisterde Lijsbeth. “Ze bewegen om ons heen.”

Simon kneep zijn handen tot zijn knokkels wit werden.
“Waarom brengen ze doden terug,” vroeg hij. “Waarom leggen ze lichamen op plekken waar wij komen.”

Rijsbrugge keek omhoog, alsof hij iets hoorde dat de anderen nog niet hoorden.

“Omdat jullie moeten zien wat het land ziet. Jullie moeten de namen herkennen. Jullie moeten begrijpen dat niets zonder prijs komt.”

De mist trok achter hem weg.

Daar lag iets.

Eerst zag Simon het niet duidelijk door het vocht in zijn ogen.
Maar toen de mist nog een stukje week, zag hij de vorm.

De schouders.
De voeten.
De kleding.

Het was geen vreemdeling.

Het was de oude herder van het westelijk veld.
Een man die drie maanden geleden plotseling verdween.
Iedereen dacht dat hij in het moeras was gevallen.

Nu lag hij daar.
Keer op keer gekneusd.
Uitgehold aan de borst.
Zijn armen langs zijn lichaam.
Zijn ogen open.

Lijsbeth greep Simons hand.
Haar nagels drukten in zijn huid.

“Waarom hem,” fluisterde ze.

“Hij riep een naam die niet meer geroepen mocht worden,” zei Rijsbrugge.

“Welke naam,” vroeg Simon.

Rijsbrugge keek hem lang aan.
Lang genoeg dat de stilte weer zwaarder werd.

“De naam van de eerste,” zei hij.

Simon voelde koude in zijn maag zakken.
“En jij weet wie dat was.”

“Ik weet alles wat het land mij vertelt,” zei Rijsbrugge.

De Schaduwridders maakten een tweede stap.
Nog dichterbij.
De grond werd zachter.
De lucht kouder.

Evert fluisterde zonder zijn lippen te bewegen.
“We zitten vast. Ze laten ons niet terug.”

“Ze laten ons wel terug,” zei Simon heel zacht. “Alleen niet zonder de naam.”

Hij keek naar Rijsbrugge.

“Zeg het,” zei hij. “Zeg de naam.”

Rijsbrugge ademde diep in.
De Schaduwridders bewogen niet.
Het land wachtte.

“De eerste,” zei Rijsbrugge, “heette Hertog Walbrecht.”

Lijsbeth hapte naar adem.
“Er is geen hertog hier,” zei ze. “Er is nooit een hertog hier geweest.”

“Wel in die tijd,” zei Rijsbrugge. “Hij bestond voordat dit dorp bestond. Hij regeerde over veen, water en botten. Hij wilde zijn naam bij de grond houden, maar hij viel in de strook die verboden was.”

Simon voelde iets in de lucht veranderen.
Alsof de mist naar binnen werd gezogen.
Alsof iemand een zak leegtrok.

“Waarom werd zijn naam verboden,” vroeg Simon.

“Omdat zijn geest nooit weg is gegaan,” zei Rijsbrugge. “Hij is het land. Zijn adem zit in de mist. Zijn wil in de wortels. Zijn honger in de Schaduwridders.”

“En jij,” vroeg Simon. “Wat ben jij.”

“Ik ben zijn opvolger,” zei Rijsbrugge. “En jij bent de enige die mij ooit heeft tegengesproken.”

De grond trilde opnieuw.

Niet voorzichtig.

Niet langzaam.

De eerste aanval zou komen.

Evert zette zijn voeten schrap.

Lijsbeth hield haar adem in.

Simon keek rond alsof hij alles wilde zien voordat het gebeurde.

De Schaduwridders zetten een derde stap.

De eerste deur had zich geopend.

En niets kon die nu nog sluiten.

16. Waar het Land Zijn Zwijgen Neemt

De mist hing als een laag wol onder de boomkruinen. Niet licht genoeg om door te zien, niet donker genoeg om te verdwijnen. Elk blad dat van een tak viel, werd halverwege opgeslokt, alsof de lucht zelf het onmogelijk maakte om de grond te bereiken. Het veen zuchtte onder hun voeten, een natte ademhaling die nooit stopte.

De Schaduwridders stonden er al.

Vier figuren.

Zwart. Stil. Koud.

Het leek alsof ze al uren hadden gewacht, misschien dagen, misschien langer. Hun helmen hadden geen openingen, geen gleuven, geen ogen, maar toch voelde Simon hun blik als een druk tussen zijn ribben. Een ongemakkelijke, kille druk, alsof iets overdacht wanneer hij zou breken.

Rijsbrugge stond voor hen, zijn mantel licht nat van de mist. Hij leek groter dan anders. Zijn houding was ontspannen, maar zijn schouders hadden een spanning die niet door spieren werd veroorzaakt. Meer door overtuiging.

“Het land heeft gekozen,” zei hij.

Zijn stem klonk alsof die door aarde kwam in plaats van door lucht.

Lijsbeth stapte voor Simon, haar handen trilden, haar wangen nat van tranen die ze niet eens meer voelde.

“Neem mij. Alsjeblieft. Neem mij.”

“Het land neemt geen offers,” antwoordde Rijsbrugge. “Het neemt wat het wil.”

Simon zette een stap vooruit.

Hij legde zijn hand tegen haar rug en duwde haar zacht achter zich.

Niet grof.

Niet hard.

Maar met de zekerheid van iemand die wist dat er geen andere weg meer was.

“Ga,” fluisterde hij. “Ga weg van hier.”

Zij schudde haar hoofd.

“Haal me niet weg van jou.”

Hij keek haar aan.

Zijn gezicht was nog heel.

Zijn ogen nog helder.

En in die ogen zat alles wat hij nooit had gezegd.

Evert kwam naast hem staan. Zijn mes was getrokken, maar zijn vingers trilden eromheen alsof hij probeerde een bliksemschicht vast te houden.

“We kunnen samen vechten,” zei hij. “We zijn met drie.”

Simon keek naar de Schaduwridders. Vier.

Nauwelijks mens.

Natuurlijk onmogelijk om te stoppen.

Hij schudde zijn hoofd.

“Dit gevecht bestaat niet uit winnen. Dit gaat over wie het land wil laten zwijgen.”

Rijsbrugge hief zijn hoofd.

“En het heeft gekozen.”

De eerste Schaduwridder boog langzaam en trok een wapen uit de modder.

Een paal.

Zwaar. Zwart. Doorweekt.

Aan het uiteinde vier grote ijzeren punten, roestig maar scherp genoeg om botten te doen kreunen.

Het wapen leek bijna te bewegen, alsof het zich verheugde.

Simon slikte.
Zijn keel brandde.

Lijsbeth maakte een geluid dat tussen snikken en schreeuwen hing.
“Niet,” zei ze. “Niet doen. Niet hem.”

Maar de Schaduwridder hoorde haar niet. Of wilde haar niet horen.

De eerste slag kwam sneller dan de tijd.

De paal trof Simon vol in het gezicht.
Het geluid was dof.
Een botte knal die door de mist leek te rollen.
Zijn hoofd draaide weg alsof iemand de wereld onder hem had verplaatst.
Zijn neus brak in één harde knak.
Zijn lip sprong open.
Twee tanden vlogen weg in een halve boog.
Een derde bleef los in zijn mond, wiebelend tegen bloed en speeksel.

Hij zakte op één knie. Zijn hand gleed door de modder.
Hij proefde ijzer.
Hij proefde aarde.
Hij proefde dat zijn lichaam hem verried.

Lijsbeth gilde. Haar stem brak meteen daarna.

Simon wilde opstaan. Hij wilde laten zien dat hij nog stond, nog leefde, nog ademde.
Hij duwde zichzelf omhoog.

De tweede slag kwam diagonaal.

De ijzeren punten troffen zijn bovenarm en de zijkant van zijn rug met een kracht die hem volledig deed rondzwaaien.
Een diepe scheurende pijn trok door zijn hele lichaam.
Een geluid van binnenuit, alsof iets brak dat niet van bot gemaakt was.

Hij verloor zijn evenwicht en viel op zijn andere zij, zijn gezicht half in de modder, adem happend, zijn hand zoekend naar iets stevigs maar alleen glibberige aarde vond.

Zijn vingers bewogen krampachtig.
Ze grepen niets.
Ze slipten weg.

Evert schreeuwde en probeerde naar voren te stormen, maar de grond onder hem zakte abrupt weg.
Hij viel bijna tot zijn knieën in het veen.
Hij greep een wortel en trok zichzelf omhoog.
Zijn stem kraakte.
“Simon. Sta op. Sta op.”

Simon hoorde hem, maar zijn lichaam luisterde niet meer.

Hij keek naar Lijsbeth.
Zij stond te trillen, haar ogen groot en vol tranen die niet vielen maar bleven hangen.
Ze maakte kleine stapjes naar hem toe tot Evert haar rug greep.

“Niet,” zei Evert. “Niet doen.”

Zij sloeg zijn handen weg, maar hij hield haar vast met de kracht van iemand die wist dat één stap verder haar eigen dood zou betekenen.

Rijsbrugge keek toe alsof hij getuige was van regen die viel op onvruchtbare grond.
“Het land moet rust krijgen,” zei hij. “En hij spreekt te luid.”

Simon wilde iets zeggen.
Hij opende zijn mond.
Er kwam bloed uit.
Zijn tong raakte de losse tand en zijn gedachten werden wazig.

Toen stapte de laatste Schaduwriddert naar voren.

Hij droeg een bijl.

Niet glimmend.

Niet ritueel.

Geen symbool.

Gewoon een werktuig.

Een brede, zware bijl met een scheef blad dat ooit hout had gespleten
en nu moeiteloos door vlees kon gaan.

De Schaduwridder stond over hem heen.

De bijl ging omhoog.

Rustig.

Zonder haast.

Alsof hij elke seconde wilde voelen.

Simon ademde zwaar.

De lucht deed pijn.

Zijn borst trok samen.

Hij vond Lijsbeth in de mist.

Hun blikken kruisten.

Hij knikte.

Zij brak.

Toen viel hij.

De bijl drong diep in Simons borst.

Een eerste stoot weerstand.

Daarna het harde breken van ribben die openkaptten als nat hout.

Een krakend geluid dat de mist vulde.

Zijn rug kromde hevig.

Zijn mond ging open, maar er kwam geen geluid uit.

Zijn adem werd uit hem geslagen alsof iemand zijn leven wegduwde
met één enkele kracht.

De Schaduwridder trok de bijl terug.
Een rukkend, nat geluid.
Een scheut bloed spatte op het metaal en op zijn benen.

Simon bleef liggen.
Zijn hoofd zakte langzaam opzij.
Zijn ogen bleven open.
Hij leek iets te willen zeggen, maar zijn lippen bewogen niet meer.

Lijsbeth krijste alsof haar borst werd opengereten.
Ze rukte zich los van Evert, viel in het veen en kroop richting de plek waar hij lag, maar het lichaam bewoog al.

Het veen nam hem.

Zijn schouder werd als eerste ingeademd door de modder.
Zijn rug zonk weg alsof hij rust wilde vinden in de aarde.
Zijn hand strekte zich nog uit.
Zijn vingers bewogen alsof hij iets wilde aanraken.
Lucht.
Haar.
Leven.

Toen verdwenen ze.

Zijn gezicht zakte langzaam weg.
Zijn ogen sloten niet.
De modder trok zich over hem heen alsof het land zelf een deken over hem legde.

Lijsbeth bereikte de rand en greep naar de modder.
Haar handen graaiden naar een lichaam dat er niet meer lag.
Ze zakte in elkaar, huilend zonder geluid, alsof ze niets meer had om mee te schreeuwen.

Evert stond achter haar. Zijn handen hingen machteloos langs zijn lichaam.

Hij wilde haar optillen.
Hij wilde hem terugtrekken.
Hij wilde het land openbreken.

Maar niets bewoog.

Rijsbrugge draaide zich om.
Zijn gezicht had geen enkele emotie meer.
Zijn mantel gleed zacht langs zijn benen.
De Schaduwriders volgden hem in volledige stilte, alsof ze nooit hadden bestaan.

De mist sloot zich.

Simon was weg.

En wat er achterbleef, was meer dan verdriet.

Het was stilte.
Diepe, onverzettelijke stilte.
De stilte die alleen land kan maken.
De stilte die niemand ooit had mogen wekken.

17. Wat Onder Grond Blijft

De mist bleef hangen tot ver in de ochtend. Hij kroop langs de stammen van de wilgen, schoof laag over het water en maakte de wereld stil op een manier die niet natuurlijk voelde. Alsof het veen nog nadacht over wat het had genomen. Alsof het iets herkauwde dat nooit aan mensen had toebehoord.

Lijsbeth lag op haar buik in de modder. Haar handen trilden, de nagels vol aarde. Ze had geen besef meer van tijd. Haar benen deden pijn, haar vingers tintelden, haar wangen waren nat. Ze wist niet of ze hilde of dat de mist haar gewoon doordrenkte. Haar hoofd hing naar beneden en haar haar plakte aan haar gezicht.

Simon was weg.
Maar de plek waar hij wegzakte voelde warm.
Dat maakte het erger.

Evert stond een paar stappen achter haar, maar hij durfde niet dichterbij. Hij had haar gezien toen ze probeerde te graven. Met haar blote handen. Haar vingers in het veen, haar polsen rood van de kracht die ze zette. Ze trok kluiten omhoog, kleffe stukken aarde, stinkend water dat tussen haar vingers gleed. Ze wilde dieper, dieper en nog dieper. Tot ze haar armen niet meer kon bewegen.

Hij was in die modder.
Hij zat daar vlak onder haar.
Evert wist dat.
Zij wist dat.
Maar het veen wilde hem niet teruggeven.

“Lijsbeth,” fluisterde hij. Zijn stem was schor. Hij had zelf ook gehuild. Hij had staan schreeuwen toen Simon verdween, tot zijn stem barstte. Nu klonk hij alsof hij door stenen ademde. “Kom mee. Alsjeblieft. We moeten hier weg.”

Ze reageerde niet.

“Als we blijven, neemt het jou ook.”

Nog steeds geen reactie.

Hij hurkte naast haar neer.

De geur van het veen was zwaar.

De lucht rook naar rottend hout en iets dat leek op ijzer.

Misschien bloed.

Misschien iets dieper.

“Hij is weg,” zei Evert zacht.

Toen brak er iets in zijn stem.

“Hij is echt weg.”

Lijsbeth drukte haar gezicht tegen de modder alsof ze zich eraan wilde vasthechten.

Haar hele lichaam schokte.

Geen geluid.

Alleen schokken.

Evert legde zijn hand op haar rug.

Ze reageerde met een ruk, alsof zijn aanraking pijn deed.

“Laat mij,” fluisterde ze.

Haar wangen zaten onder de aarde.

Haar ogen waren leeg.

Evert knikte langzaam, maar liet zijn hand niet los.

“Je hoeft niet op te staan. Maar we moeten van hier weg. Het is niet veilig.”

“Hij ademt misschien nog.”

Evert sloot zijn ogen.

Die woorden sneden dieper dan alles van die nacht.

“Hij ademt niet meer,” zei hij. “Ik zag zijn ogen. Ik zag zijn borst. Hij is weg.”

“Hij ademt misschien nog,” herhaalde ze. Haar stem werd harder.
“Ik voelde warmte.”

“Dat is het veen.”

“Het veen is koud.”

“Niet als het neemt,” zei Evert. “Het warmt op wanneer het sluit.”

Ze keek hem aan. Voor het eerst richtte ze haar hoofd een beetje op.
Haar wangen waren nat.
Haar lippen blauw van de kou.

“Hoe weet jij dat,” vroeg ze.

Evert slikte. Hij wilde geen antwoord geven.
Hij wilde niet toegeven dat dit niet de eerste keer was dat hij zag hoe
het veen een mens nam.
Hij wilde haar niet vertellen dat er verhalen waren.
Dat sommige lichamen nooit gevonden waren.
Dat sommige mensen in de nacht nog gehoord werden onder het
oppervlak.

Hij keek weg.
“Ik weet het gewoon,” zei hij.

Ze keek naar de grond.
Naar die stille plek.
Naar de modder die langzaam was gestold alsof het een wond was die
dichttrok.

“Je laat hem achter,” fluisterde ze.
“Je laat hem hier.”

Evert ademde diep in.
Zijn longen deden pijn.
Zijn keel brandde.

“Hij was mijn beste vriend,” zei hij.
“Ik laat hem niet achter. Ik kan hem alleen niet meenemen.”

Ze liet haar hoofd weer zakken en haar schouders rolden samen alsof
haar lichaam gewicht verloor.
Niet fysiek.
Maar zoals een ziel dat doet wanneer die breekt.

Evert keek naar boven.
De bomen bewogen nauwelijks.
Alles stond stil.
Zelfs de vogels.

Hij wist niet hoe lang ze daar zaten.
Misschien minuten.
Misschien uren.
De zon probeerde door de wolken te breken, maar faalde.
Alle licht dat viel, was grijs.

Toen hoorde hij iets.
Een zachte, diepe borrel.
Als lucht die uit de aarde ontsnapt.

Evert kneep zijn ogen samen en keek naar de plek waar Simon lag.
De modder trok iets terug.
Een kleine golf.
Alsof er iets onder bewoog.

“Lijsbeth,” fluisterde hij.
“Kom omhoog.”

Zij hoorde hem niet.

Hij greep haar schouder.
“Kijk.”

Zij tilde haar hoofd op.

De modder bewoog.
Heel subtiel.
Alsof er iets in ademnood zat onder het oppervlak.

Haar ogen vulden zich met hoop.
“Hij leeft.”

Evert voelde zijn maag omdraaien.
“Dat is geen leven,” zei hij. “Dat is het veen.”

Het borrelen werd iets sterker.
Een klein luchtbelletje brak open.
Een kloppende beweging eronder.

Lijsbeth kroop naar voren.
“Simon,” fluisterde ze. “Simon, hoor je mij.”

Evert greep haar pols.
Zijn greep was ijzer.

“Niet dichterbij,” zei hij.
“Dat is niet Simon. Dat is het land.”

Zij keek hem woest aan.
“Laat me los.”

Evert kneep harder.
Zijn ogen stonden vol angst.
Meer dan hij die nacht had laten zien.

“Het land neemt,” zei hij.
“En soms geeft het niet genoeg terug. Soms beweegt het nog dagen.
Soms weken. Soms jaren.”

Ze keek naar de grond.
De plek borrelde nog een keer.
Alsof iets tegen de binnenkant van de aarde sloeg.

Toen stopte het.

Evert voelde het.
Zij ook.
De lucht werd kouder.

“Hij is weg,” fluisterde hij.
“Dit was het laatste.”

Lijsbeth zakte opnieuw in elkaar.
Haar handen duwden in het natte veen.
Alles in haar lichaam gaf zich over.

Evert zat naast haar.
Hij keek naar de plek waar zijn vriend was verdwenen.
Zijn keel trok dicht.
Zijn ogen brandden.

Hij had gehoopt dat hij nog één keer iets van hem zou zien.
Een hand.
Een gezicht.
Een laatste adem.

Maar het land gaf niets.
Het hield wat het nam.

Hij legde één hand op Lijsbeths rug.
Zijn stem trilde.

“We gaan nu,” zei hij zacht.
“Anders neemt het jou ook.”

Ze knikte nauwelijks merkbaar.

Hij hielp haar overeind.
Langzaam.
Voorzichtig.
Alsof haar lichaam gemaakt was van breekglas.

Ze draaide zich nog één keer om.

De bodem was glad.
Volledig gesloten.
Geen vorm.
Geen spoor.
Alleen modder die weer ademde zoals modder hoort te ademen.

“Vaarwel,” fluisterde ze.
“Mijn Simon.”

Evert hield haar vast terwijl ze instortte tegen zijn borst.

De mist trok verder het land in.
De bomen zuchtten zacht.
De lucht bleef zwaar.

En het veen lag stil.
Niet tevreden.
Niet voldaan.

Alleen stil.
Zoals iets dat nooit klaar is met nemen.

-Einde-

Nawoord

Er zijn momenten waarop een landschap zoveel ouder is dan de mensen die erover lopen dat het niet meer voelt als grond, maar als geheugen. Het veen rond Delft hoorde nooit bij hen die het bewoonden. Het duldde hen alleen zolang ze niet te diep keken, zolang ze niet teveel vroegen, zolang ze niet probeerden te verstaan wat er onder lag.

Simon was niet de eerste die door het land werd gehoord. En hij was niet de laatste.

In de jaren die volgden sprak niemand hardop over wat er was gebeurd. De namen werden gefluisterd, de plek werd vermeden en de verhalen doofden uit voordat ze warm genoeg waren om te leven. Niet uit angst voor de waarheid, maar omdat het land zelf wilde dat ze verdwenen.

Wat blijft, ligt dieper.

Verdwenen onder lagen tijd, onder ademloos water en zwaar veen.

Onzichtbaar.

Onrustig.

Wachtend.

Sommige nachten, wanneer de mist net iets te vroeg valt en de wind zich verstopt achter de bomen, lijkt het of de grond zacht pulseert. Alsof hij iets bewaart dat nooit teruggevonden mag worden. Een echo. Een zucht. Een herinnering aan een stem die het land probeerde te begrijpen.

Maar het land antwoordt nooit.

Het houdt zijn zwijgen.

En wat het nam, geeft het niet meer terug.

de Laatste Adem in het Veen

In het twaalfde-eeuwse Delft, waar het veen nog spreekt en de mist nooit echt optrekt, dragen mensen hun angsten in stilte. Het land neemt wat het wil en niemand vraagt waarom. Tot Simon, een jonge man met een scherpe blik en een al te recht hart, ontdekt dat het veen geen natuur is maar wil. En dat sommige geheimen geen plek hebben in het daglicht.

Wanneer een reeks duistere verschijningen door de moerassen trekt, gedreven door een kracht die ouder is dan de stad zelf, verandert een zoektocht naar waarheid in een afdaling in iets dieper dan geschiedenis. Evert en Lijsbeth proberen hem te stoppen, maar Simon ziet te veel, vraagt te veel en staat te luid in een wereld die stilte eist.

Wat begint als een onderzoek naar vermiste dorpelingen eindigt in een confrontatie met een macht die niet te bevechten is. Een macht die kiest. Een macht die straft.

En Simon staat precies waar het land hem wil hebben.

De Laatste Adem in het Veen is een rauwe, thriller over schuld, zwijgen en de grimmige band tussen mens en landschap. Een verhaal waarin het veen leeft, waarin de mist luistert en waarin de dood niet altijd het einde is.

Een verhaal die je achterlaat met het gevoel dat sommige plekken beter onbetreden blijven.